

Marjaana Juola

HEI ME OLLAAN TÄÄLLÄ!

**Kolmas sektori ja seurakunta koulujen harrastekerho-
toiminnan kehittämisessä Kalajoella**

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Maaliskuu 2011

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	1
2 KOLMAS SEKTORI JA KOULUJEN HARRASTEKERHOT	3
2.1 Kolmas sektori Suomessa	3
2.2 Harrastukset ja sosiaalinen pääoma	4
2.3 Koulujen harrastekerhotoiminnan määrittelyä	6
2.4 Kerhotoiminnan lähtökohdat Kalajoella	7
3 SEURAKUNNAT JA KOULUYHTEISTYÖ	9
3.1 Kalajoen seurakunta ja kouluyhteistyö alakoulussa	9
3.2 Kalajoen seurakunnan kerhotoiminta 3-6 luokat.....	10
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUKSEN KUVAUS	11
4.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskysymykset	11
4.2 Tutkimusmenetelmät ja tulosten analysointi	12
4.3 Tutkimuksen luotettavuus	13
5 KYSELYN TULOKSET	15
5.1 Lasten liikunnallisuus ja toiveet liikunnan harrastamisesta.....	16
5.2 Seurakunnan toimintaan osallistuminen ja toiveet toiminnasta	22
5.3 Lasten muut harrastetoiveet.....	24
5.4 Iltapäivän vietto	25
6 KYSELYJEN POHJALTA TOTEUTETTU TOIMINTA JA SIITÄ SAATU PALAUTE JA KOKEMUKSET.....	28
6.1 Toteutettu uusi harrastekerhotoiminta.....	28
6.2.Palaute toiminnasta Kalajoen Junkkarit	29
6.3.Junkkareiden harrastekerhotoiminnan ohjaajien havainnot	31
6.4 Kalajoen seurakunnan kokemukset harrastekerhotoiminnasta kou- lujen kanssa	32
7 POHDINTA	34
7.1 Tutkimustuloksia kootusti	34
7.2 Harrastekerhotoiminnan rahoitus kolmannella sektorilla	35
7.3 Tulevaisuudennäkymät	36
LÄHTEET.....	39

LIITTEET

LIITE 1: Kyselylomake 3-6 luokkalaisten harrastekysely

LIITE 2: Palautelomake kerhotoimintaan osallistuneille Kalajoen Junkkarit

LIITE 3: Haastattelukysymykset kerhotoiminnan ohjaajille

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustusala Ylivieska	Aika Maaliskuu 2011	Tekijä/tekijät Marjaana Juola
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi HEI ME OLLAAN TÄÄLLÄ! Kolmas sektori ja seurakunta koulujen harrastekerhotoiminnan kehittämisessä Kalajoella		
Työn ohjaaja TT Vesa Nuorva	Sivumäärä 40 + 6	
Työelämäohjaaja Sivistystoimenjohtaja Esa Siirilä		
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä 3-6 luokkalaiset Kalajoella haluavat harrastaa ja kuinka kolmas sektori urheiluseurana ja seurakunta voivat vastata toiveisiin. Mitä kokemuksia uudesta toiminnasta saatiin ja mitä niiden toteuttaminen vaati.</p> <p>Tutkimuksen pääaineisto muodostui kahdesta survey-kyselystä sekä kolmesta haastattelusta. Kyselyt toteutettiin Webropol-pohjaisena internet-kyselynä helmikuussa 2009 ja helmikuussa 2010 ja haastattelut teemahaastatteluina huhtikuussa 2010. Tutkimus on pääasiassa kvantitatiivinen.</p> <p>Kerhotoiminta on mitä suurimmassa määrin ennaltaehkäisevää toimintaa. Sen suunnitteluun ja toteutukseen käytetty aika on nähtävä resurssien mahdollistamiseksi lapsille ja nuorille. Se taas vähentää ongelmakäyttäytymisestä aiheutuvia kustannuksia tulevaisuudessa. Hyödyntämällä kuntien ja kolmannen sektorin rahoituskanavia yhteistyössä, voidaan kerhotarjontaa monipuolistaa. Koulujen harrastekerhotoiminnan kehittäminen vaatii eri tahojen yhteistyötä ja vuorovaikutusta, resursseja, tietoa rahoituskanavista ja ennen kaikkea halua. Vastuutahona tässä ovat kunnan sivistystoimi ja rehtorit.</p> <p>Seurakunnille koulujen harrastekerhotoiminta tarjoaa mahdollisuuden olla mukana lähellä lasten arkea ja tukea perheiden kristillistä kasvatusta. Urheiluseuralle harrastekerhotoiminta tarjoaa mahdollisuuden tavoittaa uusia lapsia liikunnan pariin ja kannustaa heitä liikunnallisiin elintapoihin.</p> <p>Kolmas sektori ja seurakunta voivat harrastekerhotoiminnalla tarjota mahdollisuuksia sosiaalisen pääoman kasvattamiseen ja yhteisöllisyyttä, mutta syrjäytymisen rakenteellisiin syihin ne eivät voi vastata vaan se on yhteiskunnan tehtävä.</p> <p>Opinnäytetyöstä on tehty yhteistyösopimus Kalajoen kaupungin kanssa.</p>		

Asiasanat harrastekerho, kolmas sektori, koulu, seurakunta, sosiaalinen pääoma, yhteisöllisyys
--

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Ylivieska	Date March 2011	Author Marjaana Juola
Degree programme Civil activity and youth work		
Name of thesis HELLO WE ARE HERE! The third sector and parish in developing school hobbies in Kalajoki		
Instructor Th. D. Vesa Nuorva		Pages 41 + 6
Supervisor Leader of education action Esa Siirilä		
<p>The objective of the thesis was to find out what children on classes 3rd -6th want to do as a hobby at Kalajoki, and how third sector as a sports club and congregation can respond to the wishes. What experiences were gained and what it took to make them happen.</p> <p>Main data formatted out of two survey-questionnaire and three interviews. Questionnaires were executed as webropol-based internet questionnaires on February 2009, February 2010 and theme interviews were made on April 2010.</p> <p>The club activity is in most big with amounts of preventive operation. The time that has been used for its planning and realisation must be seen to the children and young people to make resources possible. It again reduces costs of problem behaviour in the future. Taking advance of co-operation between communities and third sectors funding channels for club activities can be diversified. The developing of the hobbies at schools requires cooperation and interaction of different quarters, resources, information about the financing channels and above all desire. Here the responsibility quarter is the education action of the municipality and the headmasters.</p> <p>To the congregations the hobbies at schools offers with the possibility to be near the children's every day life and to support the Christian growing of families. The hobbies at school provide a sports club the opportunity to catch new children among the physical education and to encourage them the sportive ways of life.</p> <p>The third sector and congregation can provide opportunities for the expanding of the social capital and sense of community by the hobbies but they cannot answer the structural reasons for the displacing but it is the task of the society.</p> <p>An agreement of co-operation regarding this research work has been made with the Kalajoki community.</p>		

Key words Congregation, hobbies, school, social capital, sense of community, third sector

1 JOHDANTO

Harrastukset tarjoavat lapsille mielekästä tekemistä sekä mahdollisuuden oppia uusia taitoja ja saada onnistumisen kokemuksia. Harrastus kasvun tukena - kansalaisvaltuuskunnan visiona on, että jokaisella lapsella ja nuorella on harrastus. Valtuuskuntaan kuului Opetushallituksen ja nuorisojärjestöjen lisäksi Suomen evankelis-luterilainen kirkko.

Suomessa lakisääteistä iltapäivätoimintaa on vain alakoulun 1-2 luokkalaisille. Tutkimus on rajattu alakoulun 3-6 luokkalaisiin lapsiin eli 9-13-vuotiaisiin, sillä heille ei ole lakisääteistä iltapäivätoimintaa. Yksinäiset iltapäivät on hyväksytty hiljaisesti osaksi lasten normaalia arkea. Runsaan yksinolon on todettu aiheuttavan riskejä lapsen kehitykselle sekä altistavan syrjäytymiselle. Häiriökäyttäytyminen ja mielenterveysongelmat lapsilla ja nuorilla ovat lisääntyneet hälyttävästi.

Alakouluikäiset lapset ovat myös ”unohdettu” ikäkausi. 7-12 -vuotiaiden tarpeista ja erityisesti alakouluikäisten lasten arjesta on varsin vähän tutkittua tietoa.

Koulujen kerhotoimintaan saatiin vuonna 2008 tukea Opetushallitukselta lähes 20 vuoden tauon jälkeen. Kuinka hyödynnettäisiin kaikkien lasten kanssa tekemisissä olevien järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien osaajien taito lasten hyväksi? Koe taanko koulu osaksi ympäröivää yhteiskuntaa, jossa myös muut toimijat voivat yhteistyössä koulun kanssa toimia? Vai onko koulu erillinen saareke yhteiskunnassa?

Kolmas sektori ja evankelis-luterilainen seurakunta tarjoavat Suomessa monipuolista lasten harrastetoimintaa sekä liikunnan että toimintakerhojen kautta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä 3-6 luokkalaiset Kalajoella haluavat harrastaa ja kuinka kolmas sektori ja seurakunta voivat vastata lasten toiveisiin. Kolmatta sektoria tarkastellaan erityisesti urheiluseuran näkökulmasta. Tavoitteena on tarkastella kuinka yhteistyö eri toimijoiden välillä on toteutunut toiminnan aloittamisen jälkeen (ongelmat, haasteet, onnistumiset) ja onko mukaan tavoiteltu sellaisia lapsia, jotka muuten olisivat jääneet harrastetoiminnan ulkopuolelle.

Yhteiskunnan muuttuessa kolmannella sektorilla on mahdollisuus tarjota uusia yhteistyömalleja kuntayhteistyöhön. Julkinen sektori on perinteisesti mielletty palvelujen tuottajaksi, mutta varsinkin nyt talouden taantumassa palveluja ulkoistetaan ja etsitään uusia tapoja tuottaa niitä.

Kalajoen Junkkarit on paikallinen 80-vuotias urheilun yleisseura, joka tarjoaa toimintaa lapsille hiihdossa, yleisurheilussa ja suunnistuksessa. Seura toimii vapaaehtoisvoimin, mutta vuonna 2009 seuraan palkattiin työntekijä kahdeksi vuodeksi Liikunnan kehittämishankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on etsiä kolmannen sektorin ja kuntayhteistyön malleja. Mitä liikuntakerhojen järjestäminen vaatii urheiluseuralta?

2 KÄSITTEET JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Kolmas sektori ja yhteisöllisyys

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan julkisen ja yrityssektorin rinnalla olevia järjestäytyneitä yhdistyksiä, osuuskuntia ja säätiöitä. Tyypillistä suomalaiselle kolmannelle sektorille on yleishyödyllisyys, vapaaehtoisuus, riippumattomuus, yhteisöllisyys ja pidättyminen voiton tavoittelusta. (Harju 2003, 16). Suomessa on 125 000 rekisteröityä yhdistystä (Yhdistysrekisteri). Ne ovat yleensä hierarkkisesti järjestäytyneitä 2-4 kerrokseen. Paikallisyhdistykset kuuluvat piireihin, piirit kuuluvat liittoihin ja liitot keskus- tai kattojärjestöön (Harju 2003, 31). Monella yhdistyksellä on aatteellinen tausta ja yleishyödyllisyytensä takia erityisasema verotuksessa ja avustuksissa. Tätä voidaan pitää yhtenä syynä siihen, että tarvittaessa kolmas sektori voi reagoida nopeammin kuin julkinen ja yrityssektori (Harju 2003, 44-45).

Suomessa kolmatta sektoria on perinteisesti rahoitettu yleisavustuksilla, jolloin yhdistykset ovat saaneet varsin vapaasti päättää, mihin avustukset toiminnassaan käyttävät. Tämä entinen käytäntö on ollut hyvä riippumattomuuden kannalta. Nykyinen suuntaus on pienentää yleisavustusten määrää tai jopa muuttaa ne vastikkeellisiksi, jolloin rahoittaja määrää mihin rahat käytetään. Lisäksi kunnat ovat ahdingossaan joko pienentäneet tai jopa poistaneet kokonaan kolmannelle sektorille jaettavia avustuksia. Yleisesti voidaan sanoa, että rahoituksen järjestäminen on muuttunut suuritöisemmäksi, sillä rahoitus on etsittävä eri lähteistä (Harju 2003, 152.) Tämä asettaa uusia osaamisvaatimuksia kolmannen sektorin toimijoille.

Yhteisöllisyyttä ja yhteisöön kuulumista voidaan pitää ihmisen perustarpeena. Ihmiset eivät ainoastaan toimi yhdessä vaan kokevat kuuluvansa yhteen ja kokevat yhteisössä toimimisen mielekkääksi. (Harju 2003, 72; Kareinen 2008,6.) Kareinen määrittää yhteisöllisyyttä avoimuutena, luottamuksena kanssaihmiisiin, aitona välittämisenä, voimaantumisenä, ihmisten välisenä vuorovaikutuksena ja toimintana, tasa-arvoisuutena, aktiivisena kansalaisuutena ja sosiaalisen pääoman kasvuna (Kareinen 2008, 6-7).

Kolmas sektori on kansalaistoiminnallaan ollut keskeinen yhteisöllisyyden rakentaja Suomessa (Harju 2003, 87). Kansalaistoiminta nähdään yleisesti yhtenä parhaimmista keinoista lisätä yhteisöllisyyttä ja kartuttaa sosiaalista pääomaa (Harju 2003, 141).

2.2 Harrastukset ja sosiaalinen pääoma

Lasten hyvinvointi on eriarvoistunut viime vuosikymmenen aikana. Osalla lapsista on mahdollisuus harrastaa mitä tahansa, kun taas osalla ei ole mahdollisuutta harrastaa lainkaan. Taloudellista eriarvoisuutta lisääviä tekijöitä ovat yksinhuoltajuus, pitkäaikaistyöttömyys ja perheen suuri lapsimäärä (Raunio 2006, 115).

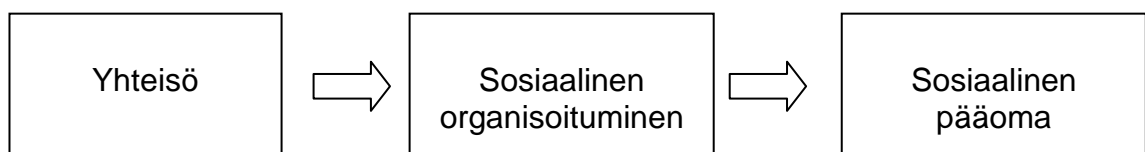
Harrastukset tukevat lapsen kasvua ja auttavat perheitä lasten kasvattamisessa. Harrastukset myös tarjoavat mielekästä tekemistä ja antavat sisältöä elämään ja estävät näin syrjäytymistä. Professori Lea Pulkkisen johdolla toteutetun MUKAVA-hankkeen (2002-2005) tavoitteena oli koulupäivän uudelleen järjestäminen siten, että koulupäivän rakennetta muuttamalla vähennettäisiin lasten yksinoloa, tuettaisiin sosiaalista kehitystä ja luotaisiin hyviä vapaa-ajanviettopaikoja. Mukana oli seitsemän koulua ja hankkeen myötä oppilaiden kouluviihtyvyys ja motivaatio parani sekä kiusaaminen ja koulusta poissaoleminen vähenivät. (Häikiö & Vännimäki 2007, 5-6.)

Sosiaalinen alkupääoma-käsite on otettu käyttöön Pekosen ja Pulkkisen tutkimuskatsauksessa vuonna 2000. Sosiaalinen alkupääoma koostuu kolmesta lapsen kasvuympäristössä vaikuttavasta tekijästä; arvoista ja normeista, yhteisön tuesta ja luottamuksesta. Lapsi saa sen lahjaksi tai perintönä häntä ympäröivältä kasvatustyhteisöltä. Lasten mahdollisuudet omaksua kulttuurista pääomaa, kuten sosiaalisia taitoja, tietoja ja moraalista luotettavuutta ovat suuresti riippuvaisia lasten kasvuympäristöstä. (Pulkinen 2002, 44-46). Markku Hyyppä kritisoi sosiaalisen alkupääoma -käsitettä, koska sosiaalinen pääoma on vain yhteisön, ei yksilön ominaisuus. Hyyppän mielestä tulisikin puhua lapsen kasvuympäristön sosiaalisesta pääomasta. (Hyyppä 2005, 158). Coleman on osoittanut tutkimuksessaan 1980-luvulla, että perheessä on sosiaalista pääomaa vain, jos lasten ja vanhempi-

en välillä on vahvat suhteet. Myös vanhempien suhteet perheen ulkopuolelle, muihin ihmisiin ja instituutioihin luovat perheen sosiaalista pääomaa. Riski koulun keskeyttämiseen on suurempi niillä oppilailla, joiden perheissä sosiaalinen pääoma oli vähäistä. (Pulkkinen 2003, 36.)

Sosiaalisella pääomalla on monia määrittäjiä. Käsite tuli laajalti tietoisuuteen viime vuosikymmenen lopulla Harvardin yliopiston professorin Robert Putnamin ansiosta. Hänen näkemyksensä sosiaalisesta pääomasta on yhteisöllisyyttä korostava. Se koostuu kolmesta komponentista; arvoista ja normeista, yhteisöllisyydestä (erityisesti vapaaehtoisjärjestöt) sekä luottamuksesta. Putnamin johtopäätös on, että ihmisten vuorovaikutus ja keskinäinen luottamus ovat vähenemässä. Tämä tapahtuu sekä työssä että vapaa-ajalla sekä perhe- ja ystäväpiirissä. (Pulkkinen 2003, 33- 34.)

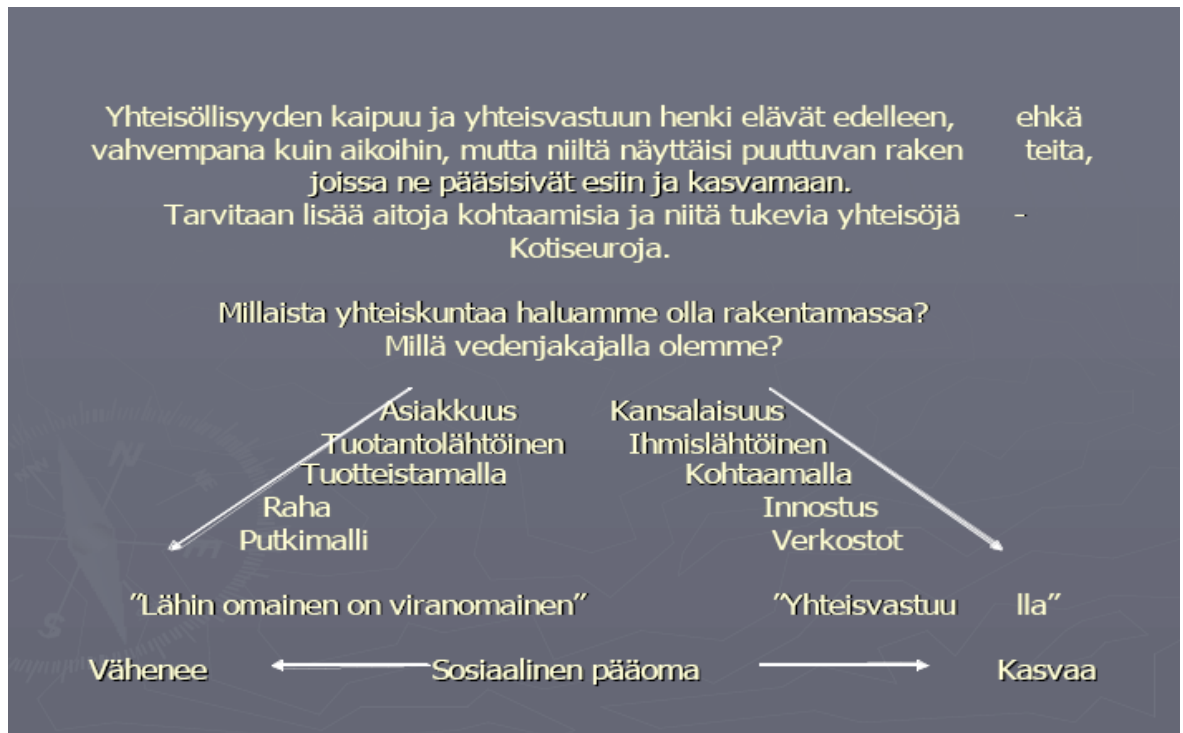
Tutkija Markku T. Hyypä yhdistää sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden. Yhteisöllisyys perustuu ihmisten välisiin löysiin verkostoihin, joiden liimana toimii luottamus (Hyypä 2002, 184). Harrastusryhmissä muodostuu verkostoja, joiden kautta yhteisöllisyys eli sosiaalinen pääoma kasvaa. Harrastusryhmissä kohdataan samanhenkisiä, uusia tuttavuuksia, jotka lisäävät ”verkostojen” määrää. Hyypä mainitsee yhdysvaltalaisen tutkimuksen, jonka loppupäätelmässä todettiin, että syrjäytymisvaarassa olevien lasten ainoa terveyttä ja hyvinvointia lisäävä tekijä oli sosiaalinen pääoma (Hyypä 2002, 162). Väitöskirjassaan Noora Ellonen kuvaa yhteisön ja sosiaalisen pääoman välistä prosessia seuraavasti;



KUVIO 1. Yhteisön ja sosiaalisen pääoman yhteys

Sosiaalisen pääoman kasvu (osallistuminen, kansalaistoiminta ja keskinäinen verkostoituminen) tarvitsee tuekseen ilmapiiriä, joka tukee sosiaalisen, taloudellisen ja kulttuurisen pääoman keskinäistä kytkeytymistä (Matthies 2003, 154). Ilmapiirin lisäksi mielestäni tarvitaan myös resursseja, sillä sosiaalinen pääoma, kuten mikä

tahansa muukin pääoma vaatii tuottaakseen panostusta ja aikaa sekä tietoisia valintoja. Kareinen selventää tätä havaintoaan sosiaalisen pääoman vedenjakajamallillaan.



KUVIO 2. Sosiaalisen pääoman vedenjakajamalli (Kareinen 2008, 20)

Keskeistä kuviossa on juuri sen huomioiminen, että sosiaalisen pääoman muodostumiseen ja kasvamiseen voidaan vaikuttaa edistämällä mahdollisuuksia, joissa sitä voi syntyä, eli ihmisten välisessä kohtaamisessa.

2.3 Koulujen harrastekerhotoiminnan määrittelyä

Koulu on lapsille turvallinen ja tuttu ympäristö, jossa on luontevaa harrastaa. Koulun tiloissa järjestetty harrastustoiminta tavoittaa myös ne lapset, joilla ei syystä tai toisesta ole mahdollisuus osallistua muuhun harrastustoimintaan. Harrastetoiminta koulun tiloissa luo myönteisiä mielikuvia kouluun (Pulkkinen 2007,45). Tampereen Harrastava Iltapäivä (HIP)-hankkeessa kerhotoimintaan osallistuneista lapsista noin 40 % koki kouluviihtyvyyden parantuneen (Häikiö ym. 2008, 23). Koulujen kehittäminen toimintakeskuksiksi edellyttää yhteistyön ja moniammatillisen työskentelyn lisäämistä (Harrastus kasvun tukena loppuraportti 2007,3).

Harrastekerhotoiminnassa, joka toteutetaan kouluympäristössä, hyödynnetään eri tahojen osaamista ja resursseja lähellä lasta (Kenttälä & Suomu 2005, 5). Harrastekerhot eroavat koulujen kerhotoiminnasta siten, että koulujen kerhotoiminta on kirjattu koulujen opetussuunnitelmaan. Sitä ohjaavat perusopetuslaki (§47) sekä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Ohjaajina opetussuunnitelmaan kirjatuissa kerhoissa toimivat yleensä opettajat tai kunnan palkkaamat henkilöt. (Lallukka 2005, 15.) Koulun opetussuunnitelmaan kirjattu kerhotoiminta on lisäksi oppilaille aina maksutonta.

Harrastekerhot ovat muiden tahojen (esim. yhdistykset) järjestämiä kerhoja koulun tiloissa (ei kirjattu koulun opetussuunnitelmaan). Niistä voidaan periä osallistumismaksu, jolla katetaan toiminnasta syntyneitä kuluja, kuten ohjaajien palkkioita tai tarvikkehankintoja.

Seurakunnat voivat koulujen harrastekerhotoiminnassa järjestää hengellistä ohjelmaa, sillä uskonnonopetus kouluissa on rajattu oman uskonnon opettamiseen (Perusopetuslaki 13§). Koulujen uskonnonopetuksen perustavoitteena on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 204).

Hyvin toteutettu harrastekerhotoiminta on monipuolista ja se tarjoaa tilaisuuden vuorovaikutukseen eri-ikäisten lasten ja aikuisten kanssa (Kenttälä & Kesler 2009, 8).

2.4 Kerhotoiminnan lähtökohdat Kalajoella

Kalajoki on noin 13 000 asukkaan kaupunki Oulun läänin eteläosassa. 3-6 luokkalaisia oli vuoden 2009 alussa yhteensä 453 lasta. Kalajoella oli vuoden 2009 alussa 10 alakoulua, joissa pienimmässä oli oppilaita 17 ja suurimmassa noin 300. (Kalajoen kaupungin koulutoimisto, tilasto.)

Kalajoen kaupunki sai valtionavustusta koulujen kerhotoiminnan kehittämiseen lukuvuodelle 2009/2010 ensimmäisen kerran. Lisäksi Kalajoen liikuntatoimi sai

Oulun lääninhallitukselta lasten ja nuorten liikunnan edistämisyhteistyöstä samalle ajankohdalle. Avustukset mahdollistivat kouluilla monen vuoden tauon jälkeen kerhotoiminnan sekä koulun kerhotoimintana että harrastekerhoina.

Kyselyllä, joka toteutettiin Kalajoella 2009 helmikuussa 3-6 luokkalaisille, pyrittiin saamaan tietoa lasten harrastustoiveista kerhotoiminnan toteutusta varten. Haasteena Kalajoella kerhotoiminnan järjestämiselle on kerhokoordinaattorin puuttuminen. Kerhotoiminnasta vastasi vuonna 2009 sivistystoimenjohtaja ja kuntaliitoksen myötä tehtävä siirtyi uudelle opetustoimen johtajalle syksyllä 2009, joka hoitaa kerhotoiminnan muiden töidensä ohella.

3 SEURAKUNNAT JA KOULUYHTEISTYÖ

Seurakuntien ja alakoulujen yhteistyö on perinteisesti toteutettu aamunavauksin ja koulujumalanpalvelusten kautta. Lisäksi koululla voi vieraila seurakunnan työntekijä esimerkiksi kertomassa lähetystyöstä. Leirikoulut ovat myös kasvava yhteistyön muoto. Kuntaliitto on julkaissut vuonna 2002 Kunta ja seurakunta – yhteistyössä yhteisön hyväksi -kirjansen. Siinä pohditaan yhteistyön kehittämismahdollisuuksia koulujen ja seurakunnan välillä. Koulukummi- ja kerhotoiminta sekä kouluvierailut ovat esimerkkejä perusopetuksen yhteistyömuodoista. (25, 2002.).

Jumala on, elämä on nyt, rakkaus liikuttaa -Suomen evankelisluterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio, visio ja strategia 2010- mietinnössä painotetaan yksilöllisen kohtaamisen tärkeyttä (11, 2004).

”Toimiminen erilaisten ja eri-ikäisten kanssa erilaisissa ryhmissä ja yhteisöissä antaa mahdollisuuden lähimmäisenrakkauden periaatteiden toteutumiseen arkielämässä. Yhteisöllisyys tarjoaa lapsille ja nuorille mahdollisuuksia vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittymiseen. Lisäksi se antaa mahdollisuuden ajattelua ja merkitysrakenteita uudistamaan dialogiin. Kristillisen uskon, arvomaailman ja lähimmäisenrakkauden kontekstissa lapsi ja nuori rakentaa omaa suhdettaan Jumalaan ja kristilliseen uskoon sekä rakentaa kristityn ihmisen identiteettiään elämällä jumalanpalvelusyhteisössä.”

3.1 Kalajoen seurakunta ja kouluyhteistyö alakoulussa

Kalajoella yhteistyömuotoja alakoulujen kanssa ovat aamunavaukset ja koulujumalanpalvelukset. Lähes joka vuosi toteutetaan keväinen kinkerikierros joka kouluun, jossa on mukana pappi, kanttori ja nuorisotyönohjaaja. Kinkereillä lauletaan virsiä ja perehdytään johonkin tiettyyn teemaan esimerkiksi lähetystyöhön tai rukoukseen. Seurakunnan nuorisotyöntekijä voi myös vieraila koulussa pyynnöstä, kuten esimerkiksi jouluisella rastiradalla tai oppitunnilla sekä esitellä kirkkoa.

3.2 Kalajoen seurakunnan kerhotoiminta 3-6 luokat

Kalajoen seurakunnan kerhotoiminnassa ohjaajina ovat pääosin yläkouluikäiset nuoret. Syksyllä 2009 Etelänkylän koululla oli taidekerho, jossa osallistujia oli noin 10 lasta sekä isä-poikasähly ala- ja yläkouluikäisille. Eemeli-kerho on poikien toimintakerho, jossa on mukana noin 10 poikaa, iältään 10-14-vuotiaita. Lisäksi järjestettiin leirejä seurakunnan leirikeskuksessa ja toiminta-iltoja seurakuntakodilla.

Siipijengi-illoissa kokoonnutaan kerran kuussa seurakuntakodille erilaisten teemojen merkeissä. Opetustuokion jälkeen lapsilla on nyyttäri-tarjoilut ja sen jälkeen toimintapisteitä. Illan lopuksi kokoonnutaan vielä lähetyinfoon ja loppuhartauteen. Näissä illoissa mukana on keskimäärin 30-40 lasta.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUKSEN KUVAUS

4.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöstä on tehty yhteistyösopimus Kalajoen kaupungin kanssa. Työelämän ohjaajana toimi sivistystoimenjohtaja Esa Siirilä. Tutkimustehtävänä oli selvittää, mitä kalajokiset 3-6 luokkalaiset lapset haluavat harrastaa ja kuinka seurakunta ja kolmas sektori voivat toiveisiin vastata. Toiminnan toteuduttua tein palautekyselyn toimintaan osallistuneille lapsille ja heidän perheilleen sekä ohjaajille.

3-6 luokkalaiset (9-13-vuotiaat) ovat olleet väliinputoajia tutkimustiedon keräämisessä. Alakouluikäisten lasten arjesta on hyvin vähän tutkimustietoa (Selvitys lasten ja nuorten hyvinvointia koskevasta tutkimuksesta 2006, 34). Myös kotimaista tutkimusta koulusta laajasti vaikuttavana yhteisönä on varsin vähän (Ellonen 2008, 48). Jostain syystä 7-12-vuoden ikää pidetään välivaiheena, vaikka silloin kehityksessä tapahtuu erittäin suuria harppauksia niin fyysisen kuin psyykkisen kehityksen osalta.

Kaupungin taholta koordinoitua kerhotoimintaa järjestetään isommissa kaupungeissa, kuten Turussa ja Tampereella, joissa toiminnasta vastaavat päätoimiset kerhokoordinaattorit. Pienemmillä paikkakunnilla ongelmana on, että toiminnasta vastaa joku oman toimensa ohella ja yhteistyö eri tahojen kanssa jää lähes olemattomaksi. Kirkkohallituksella oli vain yksi opinnäytetyö, jossa oli tutkittu koulun ja seurakunnan yhteistyötä kerhotoiminnassa. Tämän perusteella saa kuvan, että asia on melko uusi myös seurakunnille.

Tutkimuskysymykset

1. Mitä 3-6 luokkalaiset haluavat Kalajoella harrastaa?
2. Kuinka kolmas sektori ja seurakunta voivat vastata lasten toiveisiin ja mitä kokemuksia toiminta on tuonut?
3. Mitä vaatimuksia harrastekerhotoiminnan järjestäminen kouluilla vaatii kolmannen sektorin toimijoilta?

4.2 Tutkimusmenetelmät ja tulosten analysointi

Tutkimukseni on kvantitatiivinen survey-tutkimus, jossa kerätyn aineiston perusteella pyritään kuvailemaan tuloksia (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 134). Tutkimuksen kvalitatiivinen osa koostui puolistrukturoidusta eli teemahaastatteluisista, joiden tarkoituksena oli saada kokemukseräistä tietoa toteutetusta toiminnasta. Kyselylomakkeen kysymykset olivat pääosin valintakysymyksiä. Kyselylomakkeiden avoimet kysymykset analysoin tilastollisesti ryhmäluokituksen mukaan. Teemahaastattelussa aihepiirit eli teemat olivat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuivat (Hirsijärvi ym. 2009, 208.) Teemahaastattelu etenee keskeisten teemojen varassa ja asioiden merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa (Hirsijärvi & Hurme 2004, 48)

Kyselylomakkeen pohjana käytin Keski-Pohjanmaan liikunnan Hannele Alanären koostamaa lomaketta, jota muokkasin ja johon lisättiin seurakunnan ja kaupungin toiveista lisäkysymyksiä. Lomakkeessa oli 20 kysymystä, joista 15 oli valintakysymystä ja 5 avointa kysymystä. (Liite 1). Palautekyselyn lomakkeessa oli myös 20 kysymystä, joista 12 oli valintakysymyksiä ja 8 avoimia kysymyksiä. (Liite 2).

Harrastekysely ja toiminnan palautekysely toteutettiin internetissä Webropol-kyselynä. Linkki kyselylomakkeeseen harrastekyselyssä oli Kalajoen kaupungin internet-sivun etusivulla ja palautekyselyssä Kalajoen Junkkareiden etusivulla. Harrastekysely toteutettiin helmikuussa 2009 ja palautekysely toiminnasta helmikuussa 2010. Haastattelut toteutettiin huhtikuussa 2010.

Toisen ohjaajan haastattelu tapahtui junassa koulutusmatkan yhteydessä ja toisen ohjaajan lounaspalaverin yhteydessä paikallisessa ravintolassa. Kokemukset seurakunnan toiminnasta toteutin haastattelemalla seurakunnan nuorisotyönohjaajaa, joka vastaa seurakunnan kerhotoiminnasta. Haastattelu toteutettiin seurakuntakodin työntekijöiden kahvihuoneessa. Haastattelutilanteet olivat paikoista huolimatta kiireettömät, sillä junamatka oli pitkä (5 tuntia) ja toisiin haastatteluihin oli mahdollista käyttää tarvittava aika eikä muita henkilöitä ollut paikalla.

4.3 Tutkimuksen luotettavuus

Vastausprosentti harrastekyselyyn oli 85 (n=388). Kysely oli tarkoitettu kalajokisille 3-6 luokan oppilaille, joita vuoden 2009 alussa oli kaupungin tilaston mukaan 453. Kyselyn luotettavuuden tärkeä onnistumistekijä oli opettajien vahva sitoutuminen kyselyyn. Kyselystä tiedotettiin ennakkoon koulujen rehtoreita heidän kokouksessaan ja lisäksi paikallislehdet tekivät kyselystä jutun ennen sen toteuttamista. Opettajat jakoivat jokaiselle oppilaalle tiedotteen kyselystä, jossa oli ohjeet vastaamiseen. Tiedotteen alareunassa oli lisäksi opettajalle palautettava lomakeosa, joka pyydettiin palauttamaan kun kyselyyn oli vastattu internetissä. Oppilailla oli mahdollisuus vastata joko internetissä tai paperilla. Suurin osa kyselyyn vastanneista vastasi internetin kautta. Paperivastauksia oli 82. Paperilomakkeiden vastaukset oppilaat palauttivat opettajille, jotka toimittivat ne kaupungintalolle koulutoimistoon.

Yhdellä koululla opettaja oli kopioinut 3-sivuisesta kyselylomakkeesta oppilaille vain yhden sivun, joten sen koulun osalta vastaukset jäivät vajaiksi. Kyse on kuitenkin 26 oppilaan vastauksista, joten se ei merkittävästi heikennä kyselyn luotettavuutta.

Kyselyyn vastasi vanhempien kanssa 74,7% vastanneista ja 25,3% yksin. Pääsääntöisesti kaikkiin kysymyksiin oli vastattu.

Junkkareiden kerhotoiminnan palautekyselyyn vastasi 17 lasta. Kerhotoimintaan osallistuneita lapsia oli toiminnassa mukana alkuvuonna 2010 lähes 60, joten vastausprosentti jäi varsin alhaiseksi. Tästä johtuen kyselyn tuloksia ei voi suoraan yleistää. Alhaiseen vastausprosenttiin saattoi vaikuttaa, että tieto kyselystä lähetettiin lapsille ohjaajien kautta ja samaan aikaan salivuoroja peruttiin erilaisten tapahtumien vuoksi, joten ohjaajalla ei ollut mahdollisuutta jakaa informaatiota. Kyselystä tiedotettiin myös paikallislehtien seurapalstoilla sekä seuran internet-sivuston etusivulla. Vanhemmille lähetettiin vielä sähköpostimuistutus kyselystä niille joiden osoitteet olivat tiedossa. Kysely toteutettiin Webropol-kyselynä seuran nettisivujen kautta.

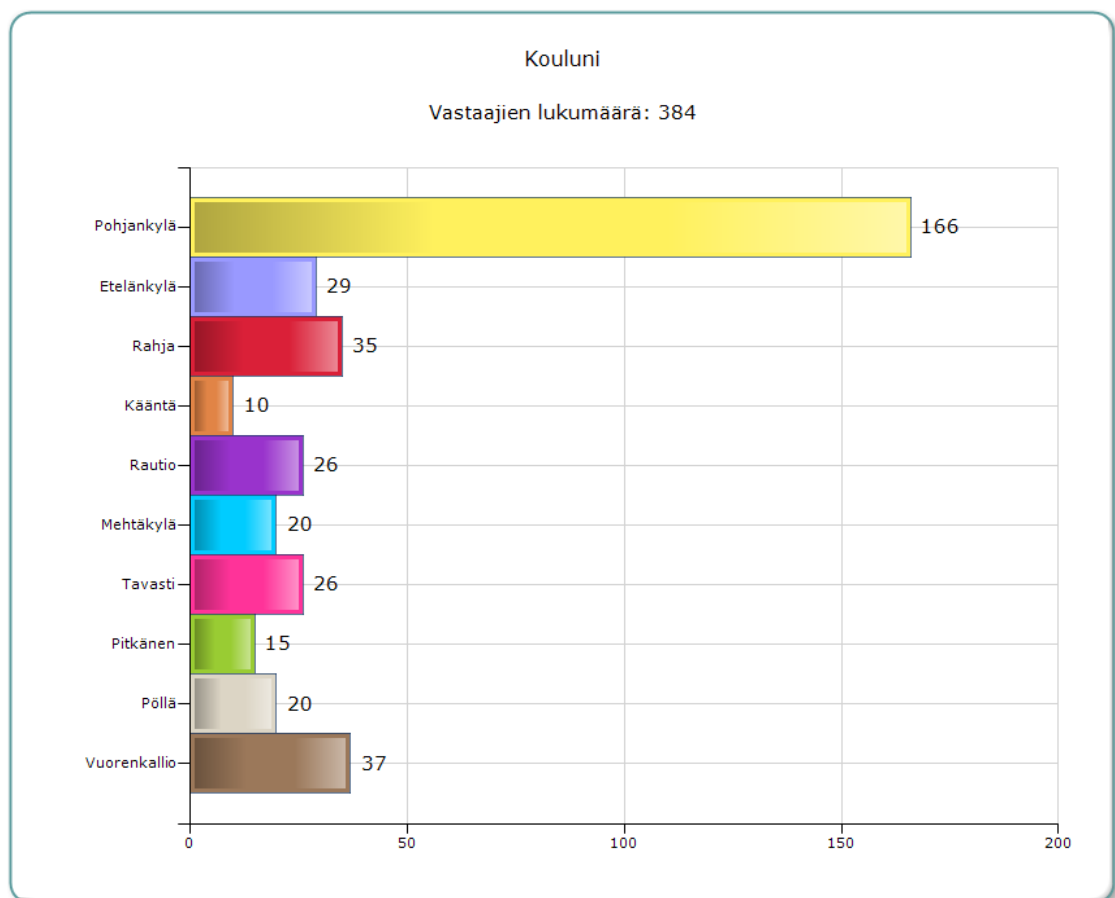
Haastattelujen luotettavuus riippuu haastattelun laadusta, johon taas vaikuttaa haastattelurunko (Hirsijärvi ym. 2009, 185). Haastattelussa keskeistä on vuorovai-
kutuksen, joka koostuu sanoista, niiden kielellisestä merkityksestä ja tulkinnasta (Hir-
sijärvi ym. 2009, 48). Haastattelun luotettavuutta toisen ohjaajan kohdalla saattoi
heikentää se, että haastattelu käytiin englanniksi, joka ei ole kummankaan haas-
tatteluosapuolen äidinkieli. Haastatteluaineiston luotettavuutta testattiin pyytämällä
teemahaastatteluun osallistuneilta palautetta käsikirjoitusvaiheessa. Saadussa
palautteessa tuli yhden haastateltavan osalta pieni tarkennustoive toiminnan sisäl-
löstä. Muutoin saatu palaute vahvisti tehtyjen havaintojen luotettavuutta. Pohditta-
vaksi jäi osasinko esittää kysymykset selkeästi eli olivatko vastaukset laadullisesti
luotettavia? Osasinko esittää kysymykset neutraalisti ilman johdattelua?

5 KYSELYN TULOKSET

TAULUKKO 1. Vastaajan luokka-aste

Luokka-aste	Henkilöä
3 lk	81
4 lk	84
5 lk	111
6 lk	109

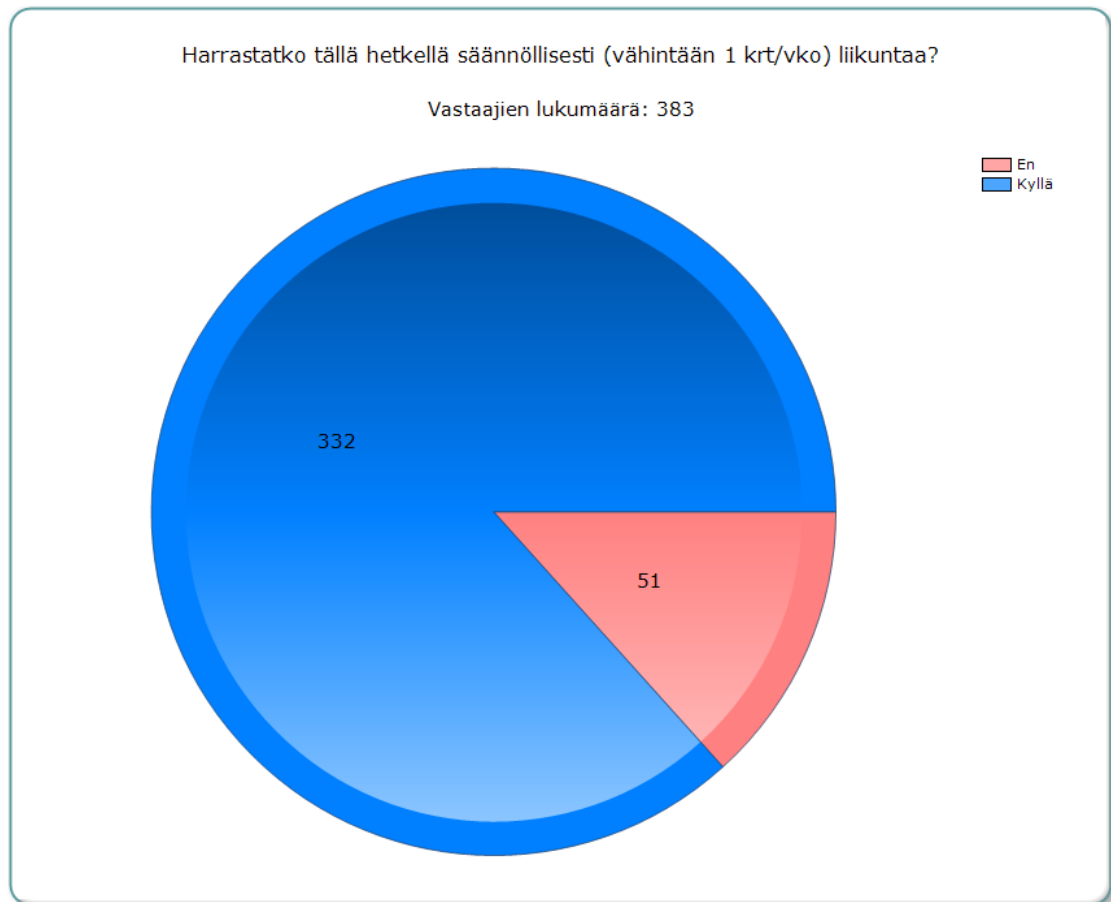
Kyselyyn vastasi 385 oppilasta. Heistä 197 oli tyttöjä ja 187 poikia.



KUVIO 3. Vastaajat kouluittain

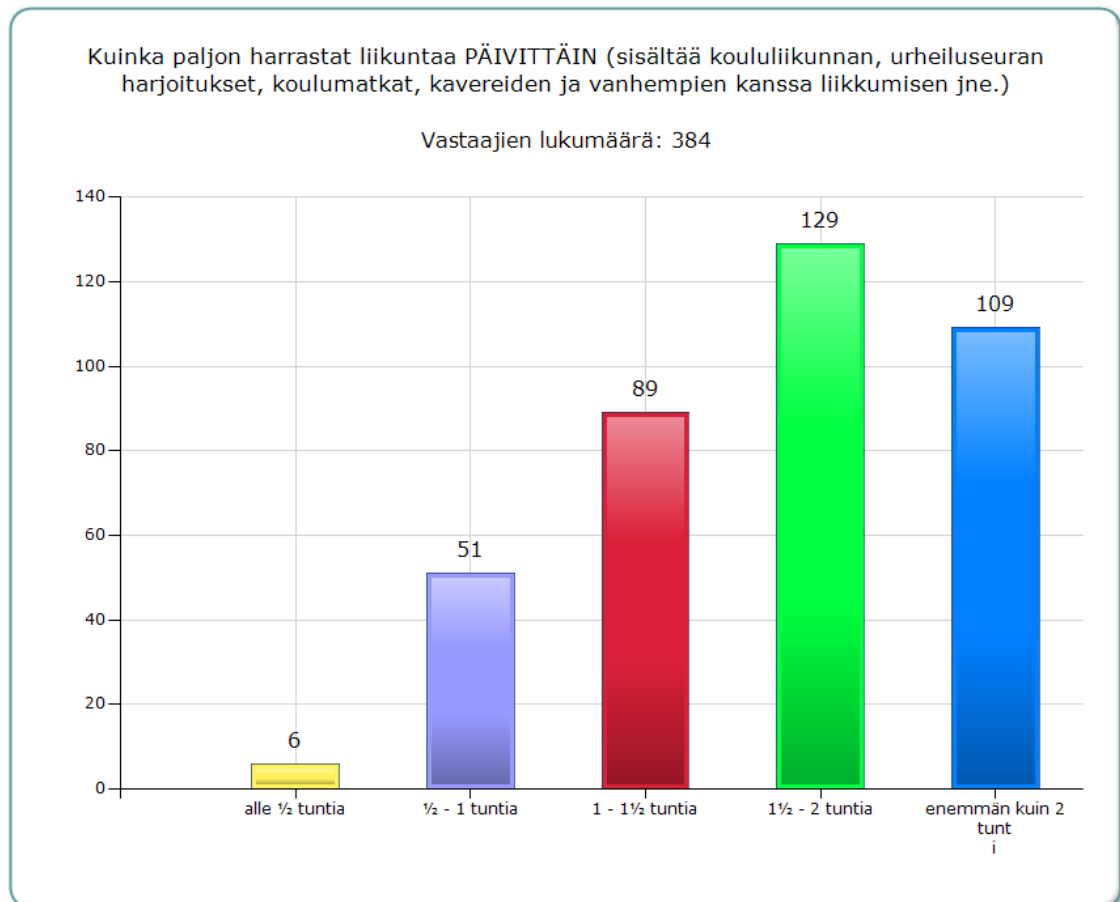
Kalajoella Pohjankylän koulu on suurin koulu ja muut koulut ovat huomattavasti pienempiä. Vastausprosentit kaikilla kouluilla olivat erinomaiset, joillakin kouluilla se oli lähes 100.

5.1 Lasten liikunnallisuus ja toiveet liikunnan harrastamisesta



KUVIO 4. Liikunnan harrastamisen säännöllisyys

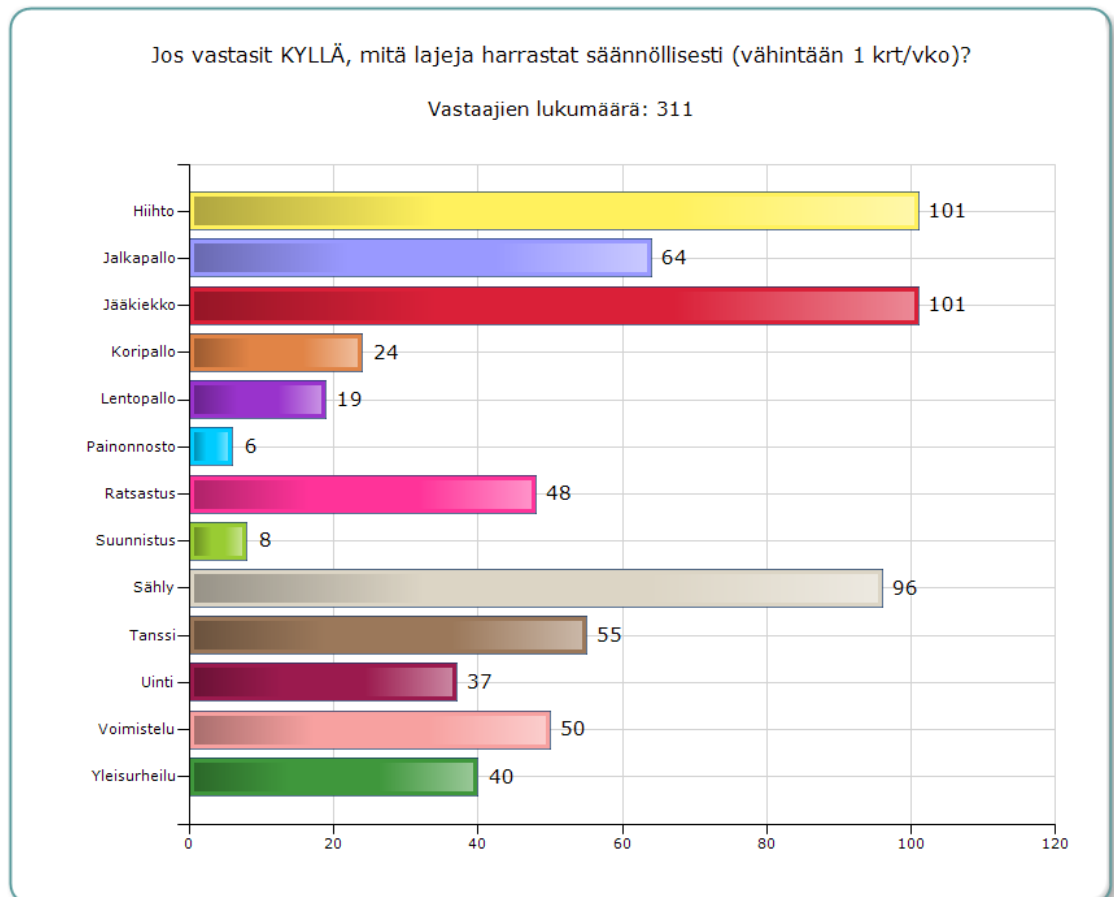
Kysymykseen vastanneista lapsista suurin osa harrasti liikuntaa vähintään kerran viikossa. Kuitenkin noin 13% lapsista eli 51 lasta ei harrastanut liikuntaa säännöllisesti. Tyttöjen ja poikien osalta vastauksissa ei ollut eroavaisuuksia



KUVIO 5. Liikunnan päivittäisen harrastamisen määrä tunteina

Opetusministeriö ja Nuori Suomi ovat laatineet vuonna 2008 suositukset lasten fyysisestä aktiivisuudesta. Sen mukaan 3-6 luokkalaisten tulisi liikkua vähintään 1,5-2 tuntia joka päivä (Opetusministeriö ja Nuori Suomi 2008, 6). Kysymykseen vastanneista lapsista 62% liikkui suosituksen mukaiset vähintään 1,5 tuntia päivässä. Suosituksen alle jäi kuitenkin lähes 40% lapsista. Tyttöjen osalta tarpeeksi liikkuvien määrä oli vain noin puolet (53%) kun taas pojista 70% liikkui tarpeeksi. Tyttöjä tulisi kannustaa lisäämään omaehtoista liikuntaa.

Arkiliikunnalla on todettu olevan kaikkein merkittävin osuus fyysisen kunnon ja terveyden edistämisen kannalta. Noin kaksi tuntia liikuntaa päivässä tekee viikossa 14 tuntia. Ei siis riitä, että lapsi osallistuu urheiluseuran harjoituksiin kolme kertaa viikossa (noin kolme tuntia liikkumista viikossa), jos muuten viettää passiivista elämää. Liikkumattomuus altistaa lihavuudelle ja sitä kautta myös diabetekselle, osteoporoosille ja hengitys- ja verenkiertoelinsairauksille (Stigman 2008, 68-69).



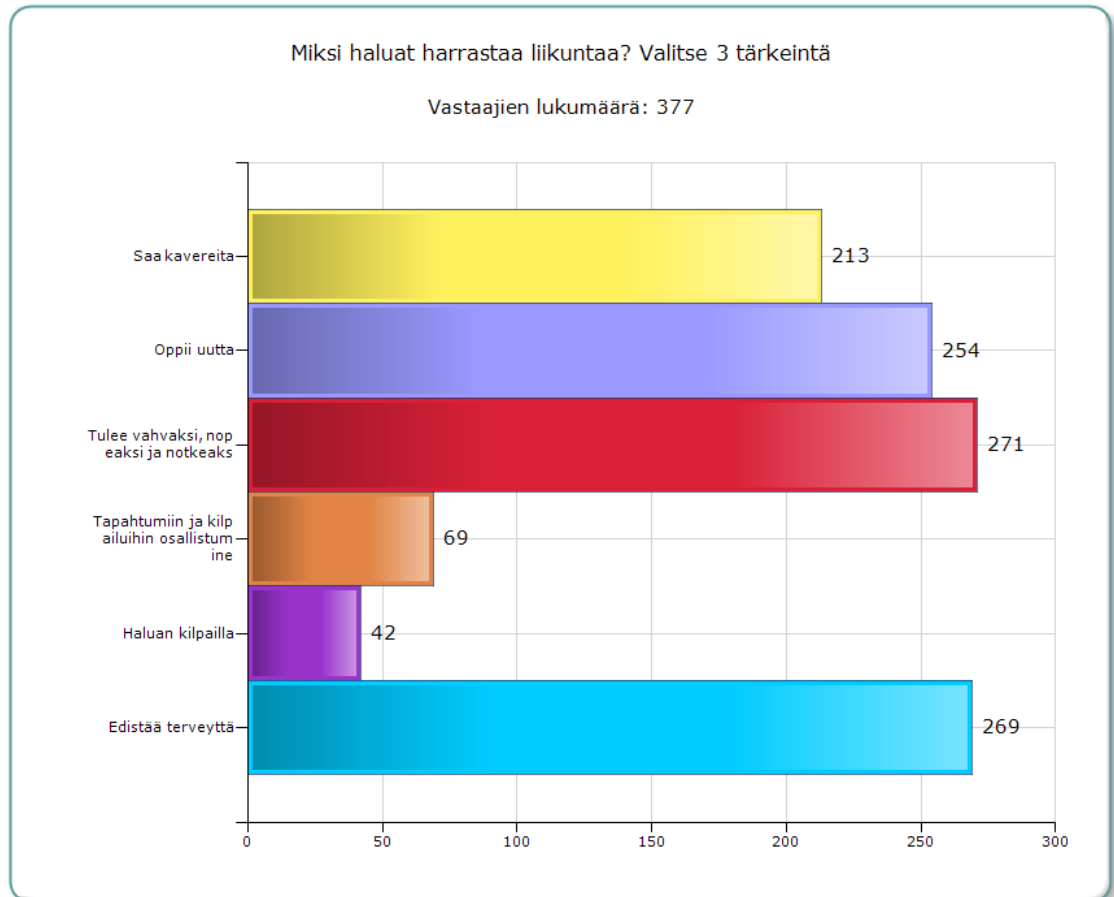
KUVIO 6. Mitä lajeja harrastat säännöllisesti (vähintään 1 krt/vko)

Suosituimmat urheilulajit vastausten perusteella olivat hiihto ja jääkiekko sekä sähly. Lajivalintaan saattoi vaikuttaa kyselyn ajankohta, joka oli talvella 2009. Osa vastaajista myös harrastaa useampaa kuin yhtä lajeja (yhteensä 649 merkintää).

Tytöillä suosituimmat liikuntaharrastukset olivat hiihto, ratsastus, tanssi ja voimistelu. Pojilla suosituimmat harrastukset olivat jääkiekko, sähly, jalkapallo ja hiihto. Pojista kukaan ei maininnut harrastavansa ratsastusta tai tanssia. Sählyä ja jääkiekkoa harrastasi noin 10 tyttöä.

Avoimeen kysymykseen numero 9, miksi et harrasta liikuntaa, vastasi 49 lasta. Vastanneista 15 mainitsi harrastamisen esteeksi sopivan liikuntaharrastuksen puuttumisen eli sitä ei ollut löytynyt, kahdeksaa lasta liikunta ei kiinnostanut tai sille ei ollut aikaa ja vastanneista kaksi lasta piti liikuntaharrastuksia kalliina.

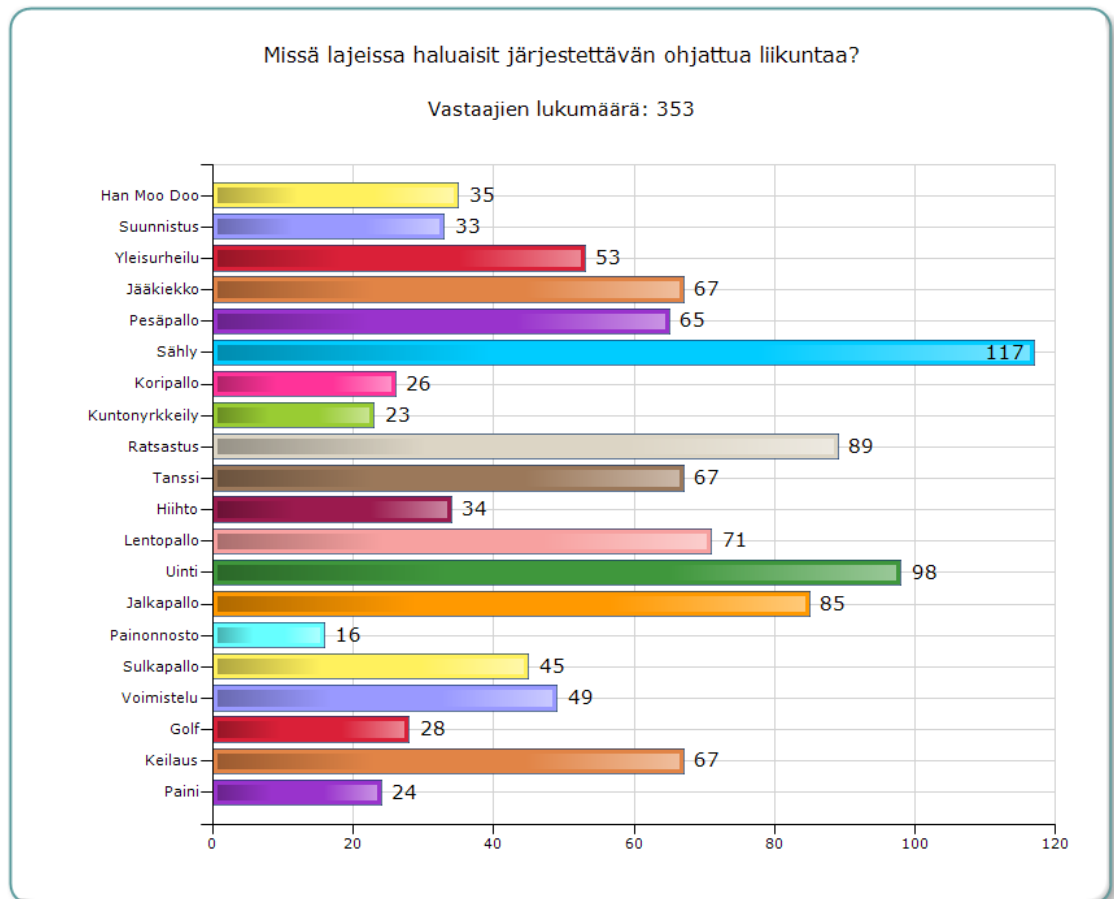
Kysymykseen 11, kuulutko urheiluseuraan, vastasi 382 lasta, joista 43,5% ilmoitti kuuluvansa urheiluseuraan. Tytöistä noin 62% ei kuulunut urheiluseuraan, kun taas pojista noin 50% kuului.



KUVIO 7. Miksi haluat harrastaa liikuntaa? Valitse kolme tärkeintä.

Lasten mielestä tärkein syy harrastaa liikuntaa on kun tulee vahvaksi, nopeaksi ja notkeaksi. Toiseksi tärkeimmäksi nousi väittämä liikunta edistää terveyttä ja kolmanneksi liikunta haluttiin harrastaa, koska siinä oppii uutta. Lähes yhtä tärkeäksi koettiin kavereiden saaminen.

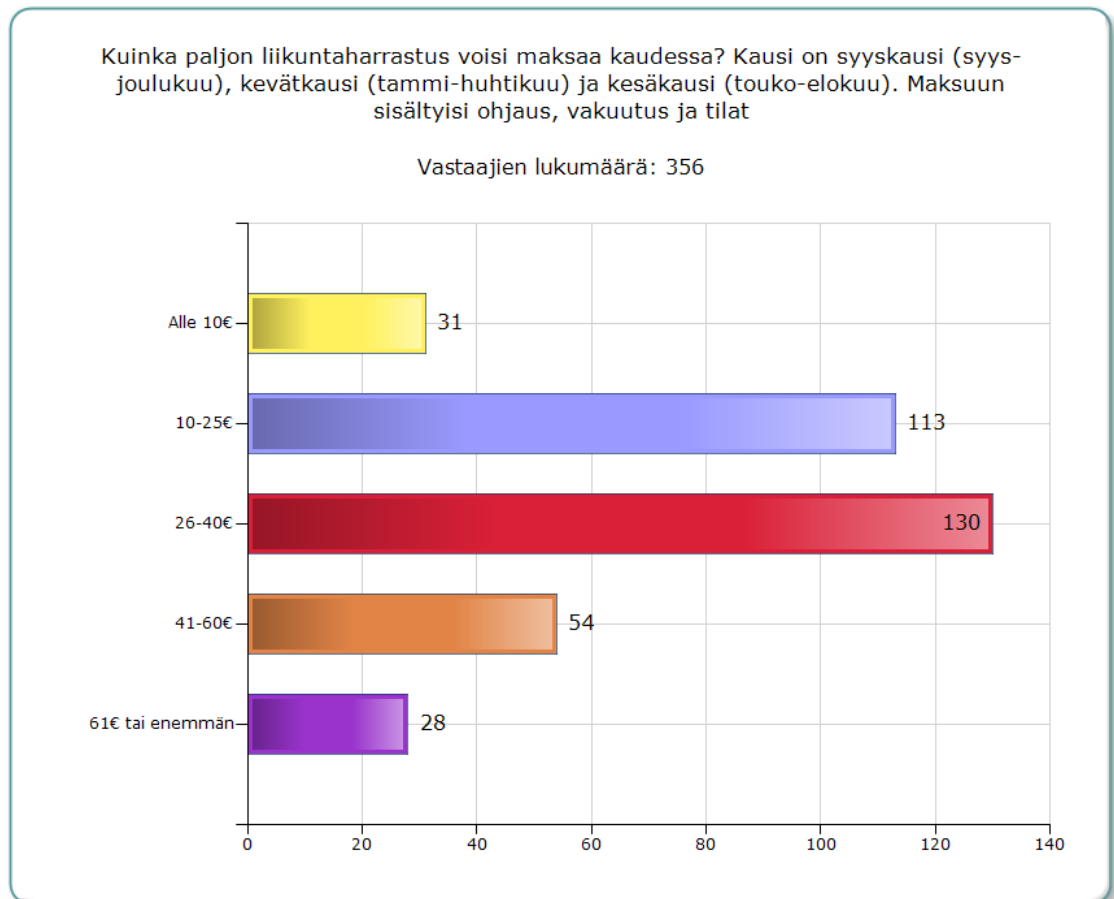
Tytöillä tärkein syy liikunnan harrastamiseen oli uuden oppiminen, seuraavaksi tärkeintä oli terveyden edistäminen ja kolmantena tulee vahvaksi, nopeaksi ja notkeaksi. Kilpaileminen oli syynä liikunnan harrastamiseen vain 11,1% vastanneilla. Pojilla kilpaileminen oli tärkeämpää (16,1%), kun taas tytöistä vain 6,6% halusi kilpailla.



KUVIO 8. Missä lajeissa haluaisit järjestettävän ohjattua liikuntaa?

Lapset toivoivat eniten ohjattua liikuntaa sählyssä, uinnissa, ratsastuksessa, jalkapallossa, lentopallossa, jääkiekossa, tanssissa, pesäpallossa ja keilauksessa. Tyttöillä toivotuimmat lajit olivat ratsastus (84 tyttöä), uinti (67), lentopallo (40) ja keilaus (39). Pojilla toivotuimmat lajit olivat sähly (96 poikaa), jalkapallo (59), jääkiekko (54) ja pesäpallo (44), eli kaikki ovat joukkuelajeja.

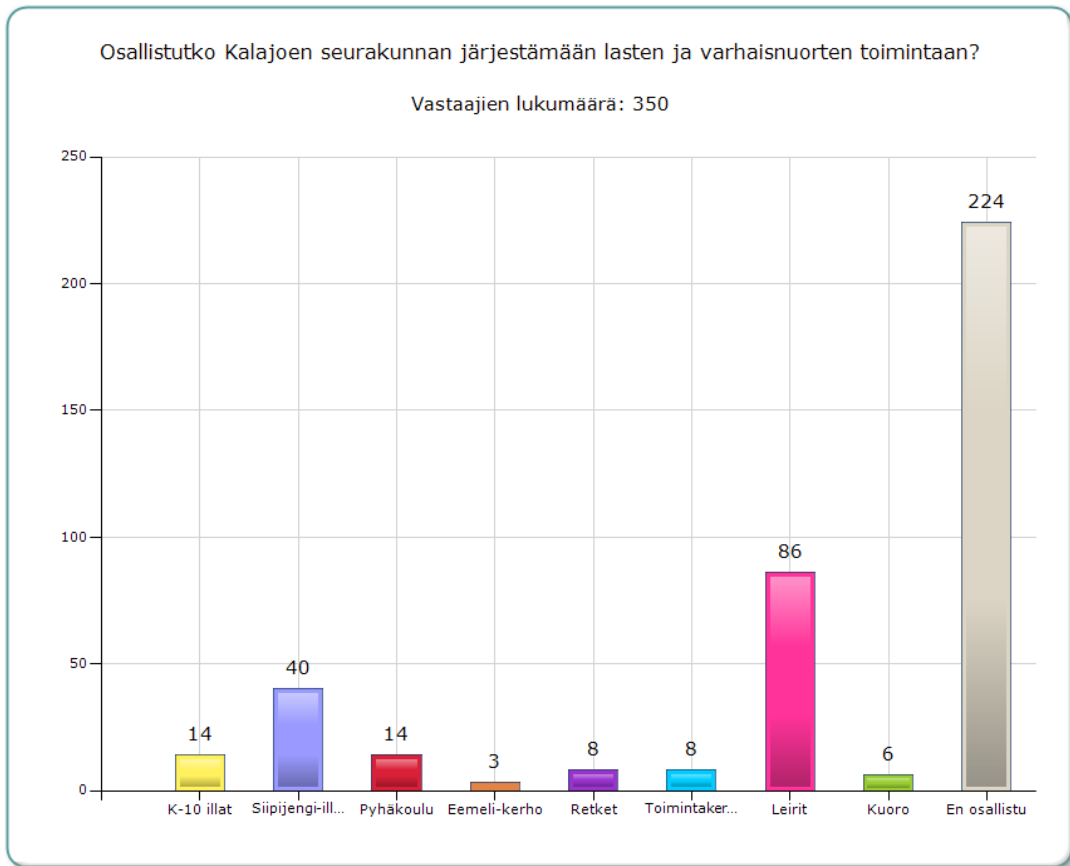
Kysymykseen 13, jokin muu toivottu laji, vastasi 51 lasta. Eniten toivottiin kamppailulajeja (judo/karate/kung fu) (18 vastaajaa), taitoluistelua/luistelua (13) ja tennistä (5).



KUVIO 9. Kuinka paljon liikuntaharrastus voisi maksaa kaudessa?

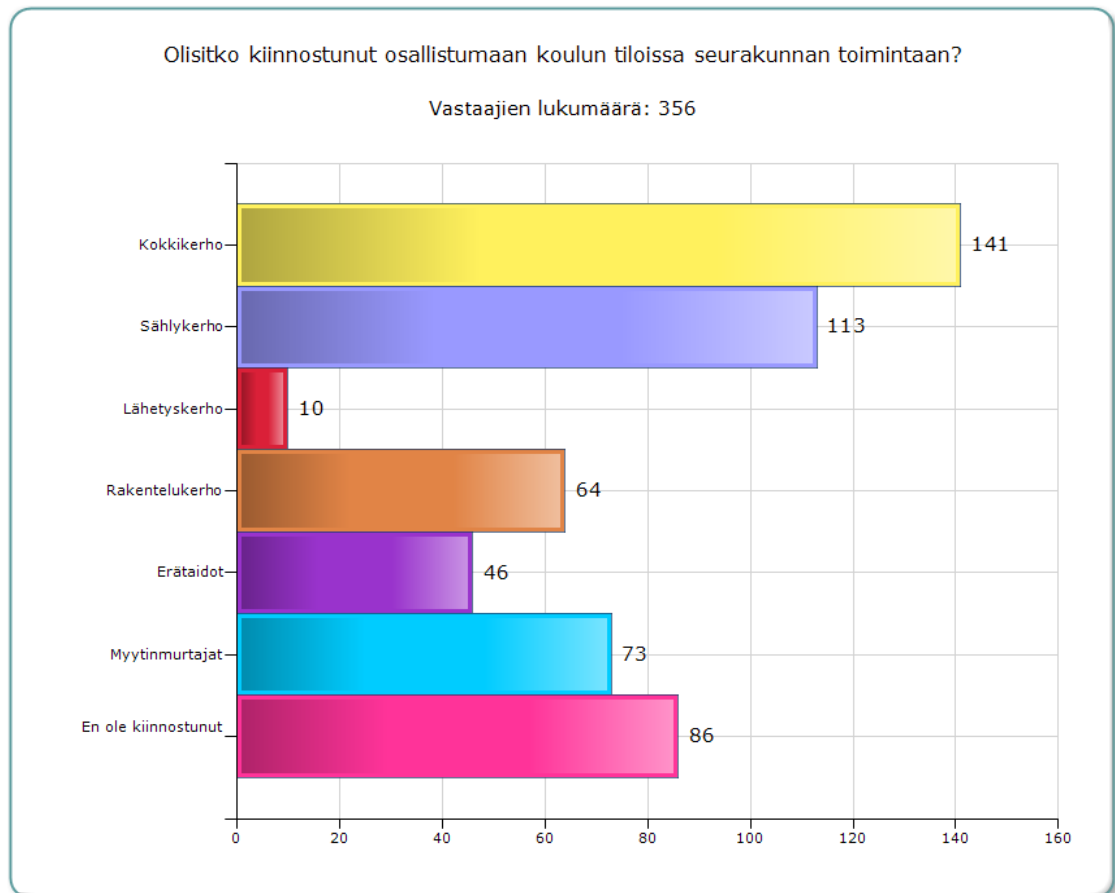
Kysymykseen vastanneista 130 lasta oli sitä mieltä, että liikuntaharrastus voisi maksaa 26-40 euroa kaudessa. 113:n vastaajan mielestä sopiva maksu olisi 10-25 euroa kaudessa. Vastaukset olivat sekä tyttöjen että poikien osalta samansuuntaiset.

5.2 Seurakunnan toimintaan osallistuminen ja toiveet



KUVIO 10. Osallistutko Kalajoen seurakunnan järjestämään lasten ja varhaisnuorten toimintaan?

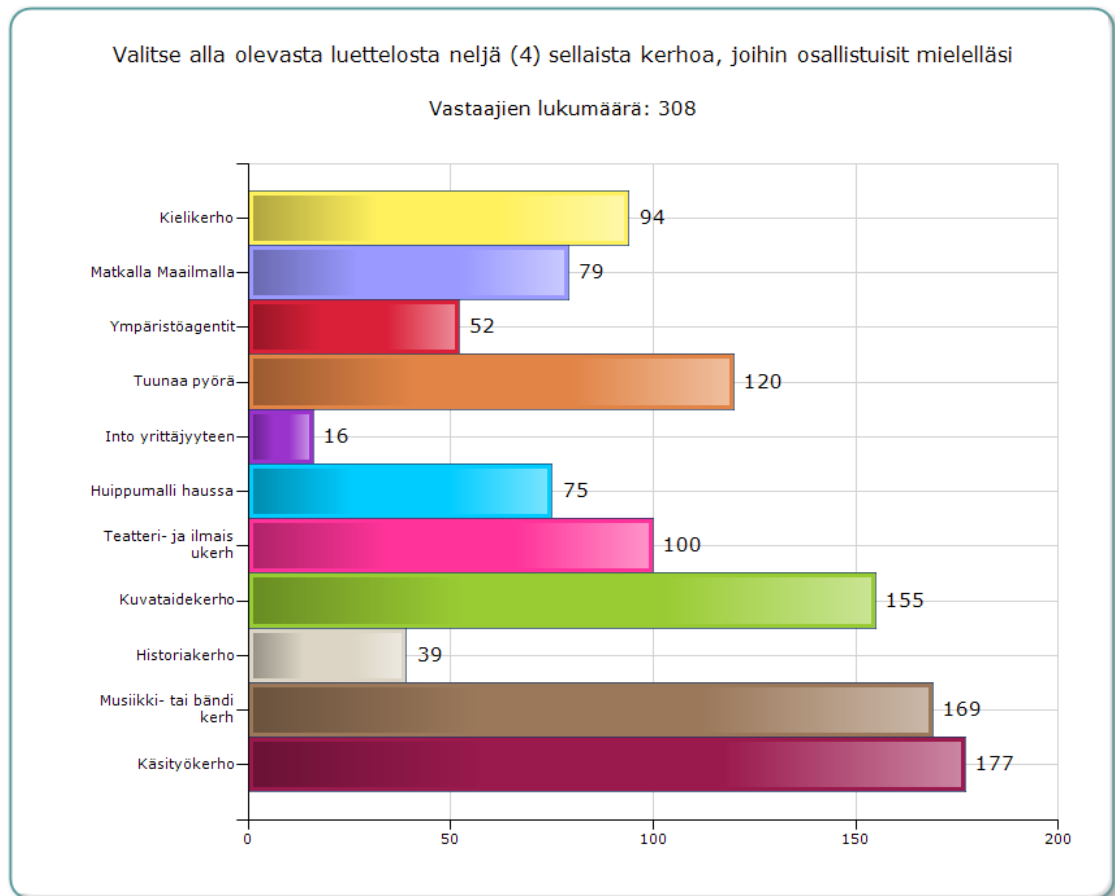
Kysymykseen vastanneista yli puolet eli 64% (224 lasta) ei osallistu seurakunnan järjestämään toimintaan. Suurin osa kyselyyn vastanneista, jotka osallistuvat toimintaan (126 lasta) osallistuvat leireihin sekä kerran kuukaudessa järjestettäviin Siipijengi-iltoihin seurakuntakodilla. Osallistumisaktiivisuus seurakunnan toimintaan on pienellä, vahvat kirkolliset perinteet omaavalla paikkakunnalla suuri, mutta muutuuko tilanne tulevaisuudessa? Toisaalta osallistuminen ei ole kovin säännöllistä, sillä leirejä ikäluokalle järjestetään noin 2-3 vuodessa ja Siipijengi-iltoja on kouluvuoden aikana kerran kuussa.



KUVIO 11. Olisitko kiinnostunut osallistumaan koulun tiloissa seurakunnan toimintaan?

Kysymykseen, olisitko kiinnostunut osallistumaan koulun tiloissa seurakunnan toimintaan, vain 86 lasta vastasi kieltävästi. Vaihtoehdoista toivotuimpia seurakunnan kerhotoimintoja olivat kokkikerho ja sählykerho. Pojat olisivat kiinnostuneita sählykerhosta, myytinmurtajista ja rakentelukerhosta. Tyttöjen ylivoimainen suosikki oli kokkikerho (110 tyttöä). Pojista 19,3% ei ole kiinnostunut seurakunnan toiminnasta koululla, tytöistä 29,1%. Kysymykseen vastasi 356 lasta, joten kouluilla olisi vastausten perusteella 270 lasta jotka olisivat kiinnostuneita osallistumaan seurakunnan toimintaan koulun tiloissa. Mielestäni tässä olisi seurakunnalla erittäin suuri mahdollisuus saada uusia lapsia toimintaan mukaan.

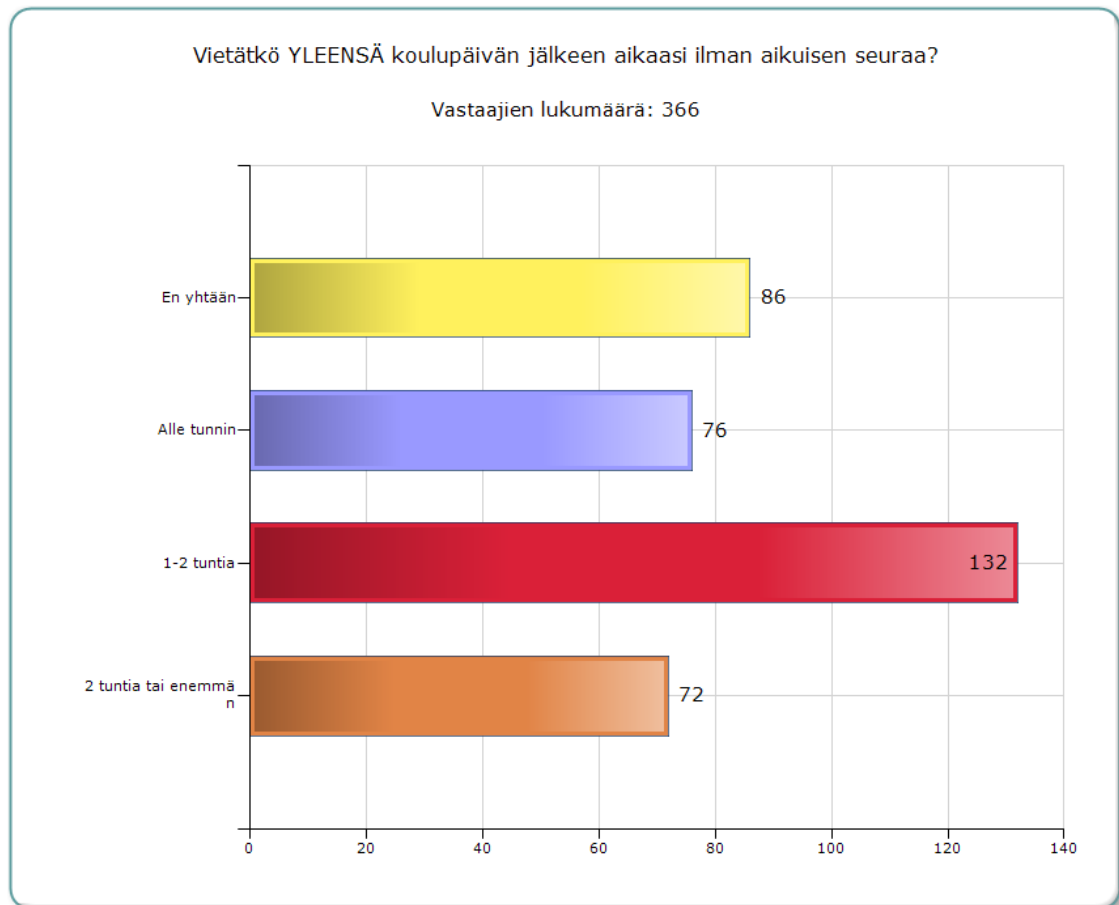
5.3 Lasten muut harrastetoiveet



KUVIO 12. Valitse luettelosta neljä kerhoa, joihin osallistuisit mielelläsi.

Kyselyssä tiedusteltiin myös muita kerhotoiveita. Kolme suosituinta vaihtoehtoa olivat käsityö, musiikki ja kuvataidekerhot. Pojilla neljä suosituinta kerhovaihtoehtoa olivat tuunaa pyörä (75,3%), musiikki- tai bändikerho (53,4%), käsityökerho (47,9%) ja kuvataidekerho (30,8%). Tytöillä neljän kärki oli kuvataidekerho (67,7%), käsityökerho (66,5%), musiikki- tai bändikerho (55,9%) ja teatteri- ja ilmaisukerho (51,6%).

5.4 Iltapäivän vietto



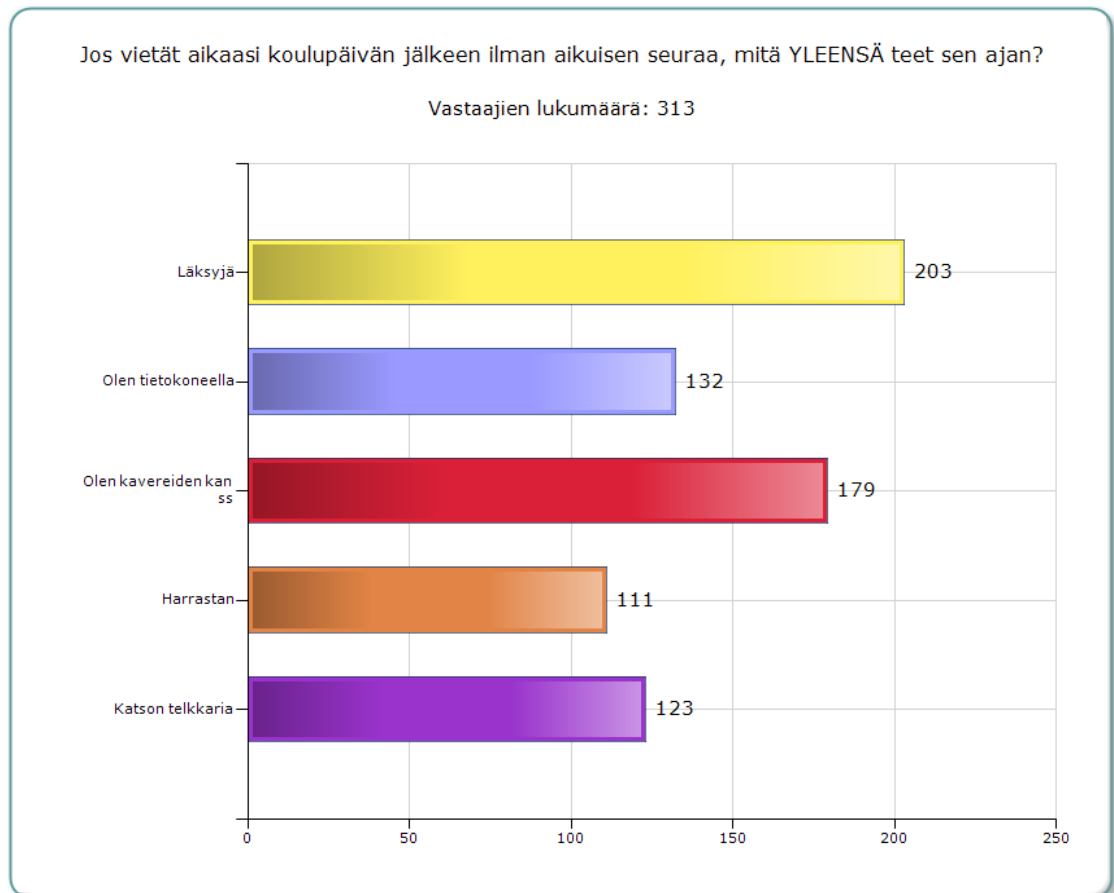
KUVIO 13. Vietätkö yleensä koulupäivän jälkeen aikaasi ilman aikuisen seuraa?

Kysymykseen vastanneista alle neljäsosalla oli kielteinen vastaus. Kolme neljästä kalajokisesta 3-6 luokkalaisesta lapsesta vietti iltapäivisin vähintään 1-2 tuntia ilman aikuisen seuraa. Joka viides lapsi jopa yli kaksi tuntia. Toisaalta kysymyksessä sana yleensä voi tarkoittaa jollekin lapselle päivittäistä toimintoa, toiselle lapselle taas silloin tällöin toistuvaa tapahtumaa. Kysymyksessä parempi sana olisi ehkä ollut päivittäin, jolloin vastaus olisi ollut tarkempi.

Vuonna 1993 tehdyssä 14-vuotiaita koskeneessa tutkimuksessa (Richardson, Radziszewska, Dent ja Flay) on osoitettu, että yli 10 tunnin oleskelu viikolla ilman aikuisen valvontaa lisää ongelmakäyttäytymisen, kuten alkoholin ja tupakan käytön ja heikon koulumenestyksen riskiä. Tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota siihen, että yksinolo heikentää vanhempien ja lasten emotionaalisia siteitä. Vuoro-

vaikutus ei tällöin toimi, jolloin ongelmat saatetaan huomata niin myöhään, että vanhempien on hankala niihin puuttua. (Pulkinen 2002, 24).

Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) vetoaa lasten ja nuorten puhelimen ja netin vuosiraportissa 2008 kuntiin riittävän iltapäivätoiminnan tarjoamisesta kouluikäisille. Kerhotoimintaa olisi lisättävä huomattavasti erityisesti iltapäiviin. MLL vastaanotti vuonna 2009 noin 48 000 puhelua. Klo 14-16 lasten ja nuorten puhelimeen soittajista 72% oli alle 13-vuotiaita. Yleisin puheenaihe oli päivän kuulumiset. Suurimmassa osassa iltapäivän puheluita tärkeintä ei ole keskustelun aihe vaan vuorovaikutus aikuisen kanssa. (MLL, 2010.) Tähän vuosiraporttiin liittyen tutkimustulos, jonka Forsberg ja Strandell vuonna 2005 tutkimuksessaan osoittivat, on hie-man ristiriitainen. Heidän tutkimuksessaan lapset eivät välttämättä kokeneet kielteisenä tai yksinäisenä ilman aikuisten läsnäoloa vietettyä aikaa. Lapselle se voi heidän mukaansa merkitä vilkasta sosiaalista elämää kotona tai sen lähiympäristössä (Selvitys lasten ja nuorten hyvinvointia koskevasta tutkimuksesta 2006,10.) Myös helsinkiläisistä 3-6 luokkalaisista lapsista 89% ei tuntenut oloaan iltapäivisin turvattomaksi (Stenvall 2009, 85). Mistä johtuu ristiriitaisuus lasten vastauksissa ja soittojen määrä MLL:n puhelimeen? Vastaavatko lapset niin kuin heiltä odotetaan, eli kyllähän alakouluikäisen pitää jo pärjätä yksin? Vai onko käytännön kokemus kuitenkin turvattomuus?



KUVIO 14. Jos vietät aikaasi koulupäivän jälkeen ilman aikuisen seuraa, mitä yleensä teet sen ajan?

Suosituin vaihtoehto yksin ollessa oli joko tehdä läksyjä tai olla kavereiden kanssa. Seuraavaksi eniten oltiin tietokoneella tai katsottiin televisiota, molempia lähes yhtä paljon. Tytöistä 73% teki läksyjä, kun taas pojista läksyjä teki 56,2%.

6 KYSELYJEN POHJALTA TOTEUTETTU TOIMINTA, SIITÄ SAATU PALAUTE JA KOKEMUKSET

6.1 Toteutettu uusi harrastekerhotoiminta

Kalajoella aloitettiin syksyllä 2009 Junkkareiden toimesta 9 uutta lasten liikunnallista kerhoa koulujen yhteydessä. Kerhoista kolme oli Nuoren Suomen lanseeraamia Löydä Liikunta -kerhoja ja loput kuusi palloilukerhoja. Löydä Liikunta -kerhoa ohjasi kerhokoulutuksen saanut ohjaaja ja palloilukerhoja ohjasi bulgarialaissyntyinen liikunnanopettaja. Tyttöjen lentopallokerhoa ohjasi vuoroviikoin kaksi lentopallotaustan omaavaa naisohjaajaa. Kerhot toimivat pääosin kouluilla tai kyläen nuorisotaloilla (Rautio, Tynkä) arkipäivisin klo 15-18 välillä. Toiminta rahoitettiin ostopalvelusopimuksella kaupungin kanssa sekä kerholaisten osallistumismaksuilla.

TAULUKKO 2. Junkkareiden harrastekerhot

Kerho	Koulu	Päivä ja aika	Kenelle
Löydä Liikunta	Mehtäkylä	Ma klo 17-18	1-3 lk
Löydä Liikunta	Pohjankylä	Ti klo 15-16	1-3 lk
Palloilu	Pohjankylä	Ma klo 15-16	1-2 lk
Palloilu	Tynkä	Ma klo 16-18	3-6 lk
Palloilu	Yläkoulu	Ke klo 16.30-18	3-6 lk pojat
Palloilu	Rautio	To klo 17-19	3-6 lk
Palloilu	Pohjankylä	Pe klo 16.30-18	3-6 lk tytöt

Rahjan koululla aloitettiin Löydä Liikunta -kerho tiistaisin, mutta se lopetettiin vähäisen kävijämäärän takia. Samoin 5-6 luokkalaisille pojille oli palloilukerho torstaisin yläkoululla, mutta vähäisen kävijämäärän vuoksi ryhmä yhdistettiin keskiviikon ryhmään.

Junkkareiden liikuntakerhoihin osallistui lukuvuoden 2009-2010 aikana noin 60 lasta. Kerhotoimintaan osallistuminen ei edellyttänyt seuran jäsenyyttä.

Seurakunnan ja koulun yhteistyöllä Kalajoella toteutui syksyllä 2009 kutsukerho erityisoppilaille, jossa vastuunohjaajina toimivat nuorisotyönohjaaja ja diakoni. Heidän lisäksi mukana oli neljä vapaaehtoista ohjaajaa. Ohjaajina toimivat eläkeläinen, jolla oli kokemusta pyörätuoliasiakkaan avustamisesta sekä kaksi lastenohjaajaopiskelijaa, joilla oli itsellään erityisluokkatausta sekä koulunkäyntiavustajaopiskelija. Oppilaat kerhoon valittiin yhdessä erityisopettajien kanssa. Kerho toimii kutsukerhoperiaatteella, eli oppilaille ja heidän perheilleen lähetettiin kutsu tulla tutustumaan toimintaan. Kerho pidettiin seurakuntakodilla. Mukaan kutsuttiin 40 lasta, joista toimintaan osallistui 8 lasta. Kerho kokoontui joka toinen viikko klo 17.00-18.30. Osallistujia oli 4-5 joka kerta, ja heillä jokaisella oli oma ohjaaja.

Seurakuntakoti kerhon järjestämispaijaksi katsottiin sopivaksi, koska vanhemmat kuljettivat lapsensa eri puolilta Kalajokea. Mukana oli useamman koulun oppilaita ja kerhopaikka oli kaikille ”oma”.

Toinen uusi kerho oli nuorisotyönohjaaja ohjaama eräkerho Pohjankylän koululla vuoden 2010 alussa. Kerho kokoontui seitsemän kertaa ja siihen osallistui seitsemän lasta, sekä tyttöjä että poikia.

Kolmantena uutena kerhona seurakunta aloitti autopajatoiminnan 4-9 luokkalaisille. Kerholaiset hankkivat ralliauton, jota korjailaan yhden kodin pihassa. Kerhon tavoitteena on opettaa turvallisuutta ja tupakoinnin vähentämistä sekä sääntöjen noudattamista. Jos rikkoo sääntöjä, ei saa ajaa. Kerhon päätavoite on Kajaanissa kesäkuussa pidettävät Autopaja-kisat, jossa kerholaiset pääsevät ajamaan radalla korjaamallaan autolla.

Seurakunnan harrastekerhot ovat osallistujille maksuttomia. Uusiin kerhoihin osallistui lukuvuoden 2009-2010 aikana noin 20 lasta.

6.2 Palaute toiminnasta Kalajoen Junkkarit

Kerhotoimintaa järjestettiin 1-6 luokkalaisille, mutta vastauksissa on huomioitu ainoastaan 3-6 luokkalaisten vastaukset, joita oli 13. Vastanneista yhdeksän oli osallistunut palloilukerhoon ja neljä tyttöjen lentopallokerhoon. Vastaajista 12 oli

tyytyväisiä toiminnan sisältöön, yksi ei osannut sanoa. Sopivia välineitä ja materiaaleja oli ollut 11 vastaajan mielestä, kaksi vastaajaa ei osannut sanoa. Ohjaaja oli ollut osaava 12 vastaajan mielestä, yksi ei osannut sanoa. Ohjaaja oli ollut ystävällinen 11 vastaajan mielestä, kaksi ei osannut sanoa, mutta he eivät myöskään raportoineet epäystävällisyydestä.

Kysymykseen 8, mistä olet saanut tietoa kerhosta (mahdollisuus valita useampi vaihtoehto), suosituin oli koulun ilmoitustaulu (8 vastausta) ja ystävältä (7 vastausta) ja lehdestä (1 vastaus). Vastauksista käy selkeästi ilmi, että koulu informaatiokanavana on tärkeä. Lehtimainokset ovat varsin kalliita ja niiden informaatio ei välttämättä tavoita haluttua kohderyhmää.

Kysymykseen 9, mitä haette osallistumalla toimintaan (mahdollisuus valita useampi vaihtoehto), suosituin oli mahdollisuus harrastaa liikuntaa (8 vastausta), pirstävää ajanvietettä, mielekästä toimintaa (7), uusia elämyksiä (3).

Vastaajista 11 aikoi osallistua toimintaan jatkossakin. Yksi vastanneista aikoi lopettaa, koska aika ei riittänyt ja toimintaa pidettiin kalliina. (Palloilukerhojen hinta oli 30 euroa/lapsi/lukukausi).

Toiminnassa pidettiin hyvänä sitä, että siellä on hauskaa ja on kavereita. Pojat saavat reipasta ja järkevää tekemistä, oppii uutta ja on mahdollisuus harrastaa lajia, josta pitää. Nuoren Suomen liikuntasuosituksessa tärkeänä pidettiin juuri liikunnan myönteisiä kokemuksia ja että liikkuminen on hauskaa (47).

2/3 vastaajista olisi osallistunut johonkin muuhun liikuntakerhoon, mikäli kyseistä kerhoa ei olisi järjestetty. Kuitenkin 1/3 vastaajista ei olisi osallistunut muuhun liikuntakerhotoimintaan.

Kalajoen Junkkarit oli tuttu 11 vastaajalle entuudestaan, vain yhdelle kerholaiselle seura oli uusi tuttavuus.

Vastaajista viidelle oli merkitystä, että toimintaa järjesti paikallinen urheiluseura. Seitsemälle vastaajalle sillä ei ollut merkitystä. Yksi vastaajista kommentoi, että

merkitystä on sen takia, että tietää ohjaukseen panostettavan ja vetäjänä on osaava henkilö.

6.3 Junkkareiden harrastekerhotoiminnan ohjaajien havainnot

Kerhotoiminnassa lapsilla oli mahdollisuus tutustua toimintaan maksutta kaksi kertaa. Ennakkoilmoittautumista ei ollut, vaan kerhoon ilmoitettiin paikan päällä. Ohjaajat kokivat käytännön osittain hankalaksi, sillä ennakkoilmoittautumisella esimerkiksi seuran internet-sivujen kautta tarvittavat yhteystiedot olisi saatu nopeammin. Ohjaajat jakoivat maksulaput kerholaisille puoleksivälissä kautta, mutta tämä koettiin liian myöhäiseksi ajankohdaksi ja parempana pidettiin maksujen perimistä suoraan lasten vanhemmilta kotiin menevällä postilla mahdollisimman pian kauden alettua.

Ohjaajat olivat saaneet koulujen rehtoreilta perehdytyksen tilojen käytöstä avainten noudon yhteydessä. Välinevaraston avaimia ei annettu heti vaan vasta myöhemmin pyydettyä. Ohjaaja sai luvan käyttää koulun välineitä, mutta seura hankkii tilalle uudet niiden mahdollisesti rikkoutuessa. Ongelmaksi koettiin myös koulun salin varausmuutokset. Kerhot peruuntuivat, mikäli koulun salissa oli jotain muuta toimintaa. Esimerkiksi maaliskuussa kerho peruuntui kolme kertaa peräkkäin hiihtoloman ja salivarausten takia. Kun talvella oli pakkasta runsaasti, kerhoja ei voinut siirtää edes ulos. Tällöin lapsille tuli lähes kuukauden tauko kerhotoimintaan, mitä ei koettu hyväksi. Salivarausongelma oli sekä Pohjankylän että yläkouluun salin tiloissa. Tiedotus salimuutoksista oli salin ovelta, ohjaajalle niistä ei erikseen tiedotettu. Muutosten huomiointi vaatii ohjaajalta aktiivisuutta.

Lasten taitojen kehittämisessä toinen ohjaaja oli huomionnut, että arat lapset ovat rohkaistuneet. Kerhotoiminnan alussa ollut en osaa, en uskalla –asenne oli muuttunut osaan ja uskallan –asenteeksi onnistuneiden kokemusten kautta. Myös ryhmähenki oli kasvanut. Kerhoryhmässä ryhmäkoot ovat usein pienemmät kuin luokassa, joten ohjaajalla on enemmän aikaa oppilasta kohden.

Tiedottamisen osalta tarpeelliseksi koettiin kerhojen sisältöjen avaaminen. Tiedotteisiin ja koulun julisteisiin tulisi lisätä esimerkiksi palloilukerhon osalta lajit, joita kerho sisältää eli koripallo, lentopallo, sähly ja käsipallo. Löydä Liikunta-kerhoissa tärkeäksi koettiin ohjelmarungon jakaminen lapsille aina kerhokauden alussa. Tästä myös vanhemmat saivat tiedon, mitä lajia milloinkin harrastetaan ja mitkä varusteet lapsilla tulisi olla mukana.

Molemmat ohjaajat kokivat tärkeäksi sen, että seurassa oli yhteyshenkilö, jonka tarvittaessa tavoitti joko puhelimitse tai sähköpostilla.

6.4 Kalajoen seurakunnan kokemuksia harrastekerhotoiminnasta koulujen kanssa

Yhteistyö koulun kanssa erityiskerholaisten valinnassa koettiin tärkeäksi. Toiminnasta tuli vanhemmilta hyvää palautetta ja kerho jatkui syksyllä 2010. Toiveena olisi saada lisättyä musiikkia kerhon sisältöön.

Eräkerho kokoontui Pohjankylän koululla, mutta ongelmalliseksi koettiin koulun tilat, koska tulentekoa ja vuolemista ei koulun pihapiirissä ollut suotavaa harjoitella. Eräkerho innosti lapsia myös partiotoimintaan, sillä eräkerhon ohjaaja toimii seurakunnassa partiotoiminnan Seppona eli yhteyshenkilönä seurakunnan ja paikallisen partion välillä.

Seurakunnan kerhoissa oli hartaushetki ja erityiskerholaiset jaksoivat keskittyä erittäin hienosti ja kuuntelivat tarkkaavaisesti pidetyn hartaushetken. Hartaushetken aiheena erityiskerhossa oli Anna kulkee enkelin kanssa –tarinat, joissa käsitellään erilaisuutta. Eräkerhossa hartauden aiheena oli aiheeseen sopiva iltatarina.

Harrastekerhotoimintaa lisättiin syksylle 2010, kun kokkikerho aloitti toimintansa seurakunnan tiloissa (koulujen tiloissa ei yleensä mahdollisuutta kokkikerhoon)..

Kalajoen seurakunnan harrastekerhojen toimintamuodoista osa on sellaisia, että ne eivät sovellu koulun tiloihin (esim. autopajatoiminta ja eräkerho). Koulujen kaut-

ta tiedotus kerhoista on kuitenkin tärkeää, jotta mukaan tavoitetaan asiasta kiinnostuneet lapset.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimustuloksia kootusti

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää mitä kalajokiset 3-6 luokkalaiset lapset haluavat harrastaa? Miten seurakunta ja kolmas sektori ja erityisesti urheiluseura voivat toiveisiin vastata ja mitä kokemuksia uudesta toiminnasta on saatu? Mitä urheiluseuralta vaatii järjestää liikuntakerhojen järjestäminen iltapäivisin?

Kalajokisista 3-6 luokkalaisista lapsista noin 40% liikkuu terveytensä kannalta liian vähän. Lapset haluavat harrastaa liikuntaa ilman kilpailullisia velvoitteita. Pojilla toivotuimmat lajit ovat joukkuepelejä: sähly, jääkiekko ja jalkapallo. Tyttöillä toivotuimmat lajit olivat yksilölajeja: ratsastus, uinti ja lentopallo. Perinteiset suosikkilajit kuten hiihto ja yleisurheilu loistavat poissaolollaan. Vaikuttaako tähän, että niitä harrastetaan lähinnä kilpailumielessä? Muut harrastekerhotoiveet olivat pojilla tuunaa pyörä, musiikki- tai bändikerho, käsityökerho ja kuvataidekerho. Tyttöillä neljän kärki oli kuvataidekerho, käsityökerho, musiikki- tai bändikerho ja teatteri- ja ilmaisukerho.

Lapset olivat kiinnostuneita seurakunnan toiminnasta koulun tiloissa. Kyselyn vastanneista lapsista 224 ei osallistunut seurakunnan järjestämään toimintaan. Sen sijaan vastausten perusteella 270 lasta olisi kiinnostunut osallistumaan seurakunnan toimintaan koulun tiloissa.

Kalajoen Junkkarit aloitti uudet liikuntakerhot keskustan lisäksi myös aluekouluilla ja kylien Nuorisoseurojen taloilla. Kerhoja oli toiminnassa kouluvuoden aikana seitsemän ja kerhotoimintaan osallistui yli 60 lasta. Harrastekerhotoiminnan järjestäminen vaatii urheiluseuralta varsin paljon. On organisoitava toiminta (ohjaajat, tilat), mietittävä toiminnan rahoitus, tiedotus (koulu, kodit, lehdistö, seuran nettisivut), laskutus, ohjaajapalaverit ja palkanmaksu.

Vastineeksi saadaan mukaan uusia lapsia toimintaan ja edistetään seuran perustehtävää, joka on

edistää liikuntaa ja muuta siihen liittyvää kansalaistoimintaa seuran toiminta-alueella siten, että erilaisista lähtökohdista olevilla henkilöillä on mahdollisuus harrastaa kunto- ja terveysliikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua tai liikuntaan liittyvää yhdistystoimintaa edellytystensä ja tarpeidensa mukaisesti. (Kalajoen Junkkarit ry, säännöt, 2§).

Seurakunta aloitti uutena toimintana kutsukerhon erityisoppilaille. Kokemukset ovat olleet positiiviset ja toimintaa toteutetaan myös jatkossa. Työntekijöiden yhteistyö antoi lisäresurssia kerhotoiminnan ohjaukseen.

7.2 Harrastekerhotoiminnan rahoitus kolmannella sektorilla

Kuntasektorilla on omat rahoituskanavansa, samoin kolmannella sektorilla. Hyödyntämällä näitä molempia yhteistyössä, voidaan tarjontaa monipuolistaa. Se edellyttää kuitenkin molempien tahojen vuorovaikutusta ja tietoa eri rahoituskanavista. Ongelmana vain näyttää olevan se, että kolmannen sektorin vapaaehtoistoimijoilla ei ole yleensä tietoa näistä rahoitusmahdollisuuksista eikä kunnissakaan ole välttämättä tietoa kolmannen sektorin rahoitusmahdollisuuksista. Lisäksi ELY:n tarjoama rahoitushaku on suorastaan piilotettu heidän nettisivuilleen. Miksi toiminnan rahoituksesta ei voisi tiedottaa avoimesti heti ELY:n etusivulla? Jos ei tiedä, että kyseinen rahoitushaku on meneillään, vahingossa sitä ei todellakaan löydä.

Valtion olisi turvattava kerhotoiminnan rahoitus ”korvamerkityllä” rahalla, koska muuten pelkona on, että toimintaan osoitetut rahat kanavoituvat kunnan muuhun toimintaan.

Kyselyn vastauksista kävi ilmi, että liikunnallisista harrastekerhoista ollaan valmiita maksamaan keskimäärin 26-40 euroa lukukaudessa (37% vastaajista). Mikäli kolmas sektori järjestää harrastekerhotoimintaa omana toimintanaan, sillä tuskin on kustannussyistä edes mahdollista tarjota maksutonta kerhotoimintaa. Jotta mukaan saataisiin myös ne lapset, joiden ei taloudellisista syistä ole mahdollisuutta harrastaa muutoin, olisi esimerkiksi ulkopuolisten lahjoitusten avulla tarjottava

”vapaapaikkaa”. Näin lahjoittaja saisi halutessaan myönteistä julkisuutta lasten harrastetoiminnan edistäjänä ja vapaapaikka ei rasittaisi seuran taloutta. Pienelläkin maksulla on jo toimintaan sitouttava vaikutus, sillä yleensä ilmaista toimintaa ei arvosteta ja siitä on helpompi jäädä pois.

7.3 Tulevaisuudennäkymät

On tärkeää tarjota lapsille harrastusmahdollisuuksia lähellä kotia, tutussa koulu-ympäristössä, johon on helppo mennä. Mikäli harrastusmahdollisuudet keskittyvät vain kaupunkien keskustoihin, vaarana on lapsien eriarvoistuminen, jos heidän vanhemmillaan ei ole mahdollisuuksia kuljettaa lapsiaan heidän haluamiinsa harrastuksiin. Lasten kehitys on erityisen riippuvainen heidän paikallisyhteisöistään (asuinalue ja koulu), joten harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen juuri siellä on tärkeää (Ellonen 2008, 101). Koska harrastusten on todettu olevan suojatekijä riskilapsille, olisi tärkeää, että toimintaan saataisiin mukaan mahdollisimman laajasti eri toimijoita. Tärkeää on ohjaajien ammattitaito, sillä sen avulla varmistetaan harrastekerhotoiminnan laatu ja lasten viihtyminen.

Haasteena kolmannen sektorin harrastekerhotoiminnan kehittämiseksi koulujen iltapäiviin on se, että kolmas sektori toimii vapaaehtois pohjalta, jolloin toimijat ovat useimmiten päiväsaikaan töissä. Itse näen tässä kuitenkin myös kolmannelle sektorille mahdollisuuden työllistää uusia henkilöitä mukaan toimintaan, sillä tällä hetkellä on jo olemassa erilaisia rahoituskanavia palkkauksen järjestämiseen (Opetusministeriö, ELY). Nykyisessä taloustilanteessa olisikin järkevää lisätä kolmannen sektorin ja kuntien yhteistyötä, jotta kaikki mahdolliset rahoituskanavat olisivat käytössä ja lapsille saataisiin mielekästä tekemistä iltapäiviin. Kunnilla on omat rahoituskanavansa ja kolmannella sektorilla omansa. Nämä yhdistämällä saataisiin lisättyä toimintaa. Se vaatii kuitenkin esimerkiksi kunnan asioista päättävältä henkilöltä aikaa, halua ja tietoa paneutua asiaan.

Kalajoella, kuten pienissä kunnissa yleensäkin, ongelmana on, että kerhotoiminnasta vastaa yksi henkilö muiden toimiensa ohella, jolloin kerhotoimintaan ja sen kehittämiseen ei ehditä paneutua tarpeeksi. Kuitenkin kerhotoiminta on mitä suu-

rimmassa määrin ennaltaehkäisevää toimintaa ja sen suunnitteluun ja toteutukseen käytetty aika on nähtävä resurssien mahdollistamiseksi lapsille ja nuorille, joka taas vähentää ongelmakäyttäytymisestä aiheutuvia kustannuksia tulevaisuudessa. Vuoropuhelun tärkeys kuntasektorin ja kolmannen sektorin kanssa on aivan oleellista, jotta toimintoja voidaan kehittää. Koska koulut toimivat kuntien sivistystoimen alaisuudessa, ensisijainen vastuutaho kerhotoiminnan kehittämisessä on kunta ja koulujen rehtorit.

Useamman tahon mukaan saaminen kouluilla tapahtuvaan harrastekerhotoimintaan tuo lisäresursseja kerhojen ohjaajiin. Opettajilla kun ei aina ole itsellään halua ja innostusta ohjata kerhoja työpäivänsä jälkeen. Koulujen harrastekerhotoiminta on mahdollisuus myös esimerkiksi urheiluseuroille tavoittaa uusia liikkuja ja laajentaa toimintaympäristöään myös niihin, jotka eivät muuten tulisi toimintaan mukaan. Seuratoimintaan hakeutuvat pääosin perheelliset, hyvätuloiset ja työelämässä mukana olevat (Ilmanen & Kontio 2003, 146-147) .

Onko seurakunnille esimerkiksi eri työmuotojen yhteistyössä toteuttama kerhotoiminta, jossa tutustuttaisiin niin lähetystyöhön, kirkkomusiikkiin kuin diakoniaan liian haasteellista toteuttaa nimenomaan työntekijöiden näkökulmasta käsin? Perinteisesti eri työalat ovat tottuneet toimimaan hyvin erillisinä, joten onko yhteistyö liian haasteellista? Kalajoella kokemukset yhteistyöstä ovat olleet positiiviset myös ohjaajaresurssien näkökulmasta. Kyselystä kävi ilmi, että vain 24% kyselyyn vastanneista lapsista ei ollut kiinnostunut osallistumaan seurakunnan järjestämään toimintaan koululla. Mielestäni tämä on suuri mahdollisuus seurakunnille tavoittaa lapset mukaan toimintaansa ja samalla tukea perheiden kristillistä kasvua. Ehkäpä lasten kautta myös aikuiset saataisiin mukaan seurakunnan toimintaan?

Suuri osa kalajokisista lapsista osallistuu alle kouluikäisenä seurakunnan kerhotoimintaan. Koululla tapahtuva seurakunnan kerhotoiminta olisi näin suora jatkumo jo lapsille entuudestaan tuttuun toimintaan. Tulevaisuuden haasteena seurakunnan kerhotoiminnalle näen myös sen, että kerhotoiminta on Kalajoen seurakunnassa toteutettu pääosin alle 18-vuotiaiden nuorten ohjaamana. Kouluilla tapahtuvassa kerhotoiminnassa ohjaajien tulisi kuitenkin olla yli 18-vuotiaita vastuukysymysten takia. Riittävätkö seurakunnan työntekijäresurssit kouluilla tapahtuvaan

kerho-ohjaukseen vai saadaanko alle 18-vuotiaalle myös aikuinen vapaaehtoisto-
veri? Vai voisiko kouluilla tapahtuva kerhotoiminta olla jopa yhden seurakunnan
työntekijän päävastuualue? Kirkkohallituksen vuonna 2007 laatimassa Meidän
kirkko – osallisuuden yhteisö –strategiaa vuoteen 2015 mietinnössä hengellisen
elämän vahvistumista tuetaan siten, että lapsella olisi kaikissa ikävaiheissa mah-
dollisuus kasvaa seurakunnan yhteydessä. Erityisesti varhaiskasvatus ja vuodet
ennen murrosikää nähdään ratkaisevan tärkeiksi (38). Jos lapsilla on kiinnostusta
osallistua seurakunnan toimintaan kouluilla, eikö siihen pitäisi seurakuntien pystyä
myös vastaamaan, koska tämä tukisi myös em. strategiaa?

Lastensuojelulaki velvoittaa kunnat laatimaan suunnitelman lasten ja nuorten hy-
vinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi (Las-
tensuojelulaki 12§). Kalajoella tätä ei ole tehty. Vaikuttaako tämä sitten osaltaan
siihen, että mielestäni kerhotoimintaan (jossa olisi huomioitu myös seurakunta ja
kolmas sektori) ja sen organisointiin ei ole panostettu Kalajoella? Yhtenä keskei-
simmistä tulevaisuuden haasteista kunnissa nähdään lasten ja nuorten hyvinvoin-
nin edistäminen (Ruusuvirta 2010, 49). Lapsuus ei ole vain välivaihe aikuisuutta
odotellessa, vaan silloin luodaan pohjat terveelle aikuisuudelle. Hyvinvoinnin toteu-
tuminen edellyttää toimenpiteitä kauniiden puheiden ja strategioiden lisäksi. Löy-
tyykö tähän tahtoa ja halua? Rahaa ja resursseja löytyy yleensä siihen mikä näh-
dään ja koetaan tärkeäksi. Toiminta, joka perustuu avoimeen kommunikaatioon,
keskinäiseen luottamukseen ja vilkkaaseen vuorovaikutukseen, voi kasvattaa so-
siaalista pääomaa. Kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyötä tarkastellessa tulisi-
kin huomioida yhteistyön sisältö ja kunnan omat toimintaperiaatteet (Möttönen
2005,124). Kolmas sektori ja seurakunta voivat tarjota mahdollisuuksia sosiaalisen
pääoman kasvattamiseen ja yhteisöllisyyttä, mutta syrjäytymisen rakenteellisiin
syihin ne eivät voi vastata vaan se on yhteiskunnan tehtävä.

Lapsen kehitykseen ohjattu harrastustoiminta vaikuttaa myönteisesti. Olipa harras-
tekerhotoiminta sitten kolmannen sektorin tai seurakunnan järjestämää, tärkeää on
ohjaajien koulutus ja valinta. Kuten Lea Pulkkinen toteaa,

”lapsille ei pitäisi koskaan tarjota puolivillaista siksi, että he ovat lap-
sia, vaan parasta, koska he ovat lapsia”.

”Hei me ollaan täällä!” Pitäisikö meidän aikuisten jo kuulla tämä lasten huuto ja vastata siihen tarjoamalla harrastusmahdollisuuksia eri toimijoiden kanssa yhteistyössä siellä missä lapset jo ovat eli tutussa kouluympäristössä?

LÄHTEET

Ellonen, N. 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen. Tampere: Yliopistopaino, Nuorisotutkimusseura

Harju, A. 2003. Yhteisellä asialla, kansalaistoiminta ja sen haasteet. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Harrastus kasvun tukena –kansalaisvaltuuskunta. 2007. Loppuraportti. WWW-tiedosto saatavissa www.kerhokeskus.fi/easydata/customers/kerhokeskus/files/liitetiedostot/harrastuskasvuntloppuraportti.pdf Luettu 26.3.2010

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Hyypä, MT, 2002. Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus

Hyypä, MT. 2005. Me-hengen mahti. Jyväskylä: PS-kustannus

Häikiö, L. & Vänninmaja, P. (toim.) 2008. Hyvinvointia harrastamalla. Tampereen kaupungin Harrastava iltapäivä –hankkeen väliarviointi. Tampere: Tampereen kaupunki.

Ilmanen, K. & Kontio, M. 2003. Liikunta ja urheiluseurojen muutossuuntia Jyväskylässä. Teoksessa Hänninen, S. Kangas, A. & Siisiäinen, M. (toim.) Mitä yhdistykset välittävät. Tutkimuskohteena kolmas sektori. Jyväskylä: Atena 121-147.

Jumala on, elämä on nyt, rakkaus liikuttaa, 2004. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio ja visio sekä strategia 2010. Helsinki: Kirkkohallitus

Kalajoen Junkkarit, säännöt. Saatavissa http://www.kalajoenjunkkarit.fi/seuran_esittely/saannot/ Luettu 2.5.2010

Kalajoen kaupungin koulutoimisto, tilasto 2009

Kareinen, H. 2008. Yhteisöllistä hyvinvointia rakentamassa. Nuorisoalan kolmas sektori hyvinvointipalvelujen tarjoajana. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma

Kenttälä, M & Suomu, K. 2005. Koulu harrastuspaikkana – näkökulmia paikalliseen yhteistyöhön. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Kerhokeskus – koulutyön tuki

Kenttälä, M. & Kesler, M. 2009. Kerhotoiminta osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. Helsinki: Kerhokeskus

Kunta ja seurakunta – yhteistyössä yhteisön hyväksi. 2002. Suomen kuntaliitto ja Kirkkohallitus.

Lallukka, K. 2005. Koulu lapsen ja nuoren vapaa-ajan ympäristönä. Teoksessa Kenttälä, M & Suomu, K. (toim.) Koulu harrastuspaikkana – näkökulmia paikalliseen yhteistyöhön. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Kerhokeskus – koulutyön tuki. 12-17

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Matthies A-L. 2003. Asukastoiminta sosiaalisena pääomana – käsitteen operationalisointia ja kritiikkiä tapaustutkimuksen pohjalta. Teoksessa Hänninen, S. Kangas, A. & Siisiäinen, M. (toim.) Mitä yhdistykset välittävät. Tutkimuskohteena kolmas sektori. Jyväskylä: Atena 150-164.

MLL 2009. Lasten ja nuorten puhelimen ja netin vuosiraportti 2008. Mannerheimin lastensuojeluliitto.

MLL 2010. Lasten ja nuorten puhelimen ja netin vuosiraportti 2009. Mannerheimin lastensuojeluliitto.

Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. Helsinki: Kirkkohallitus 2007

Möttönen, S. 2002. Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Teoksessa Ruuskanen, P (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Keuruu: PS-kustannus. 112-134.

Nuori Suomi ry, 2008. Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7-18-vuotiaille. Selvitysraportti. Saatavissa [http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuositus-kirja\(kevyt\)_08.pdf](http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuositus-kirja(kevyt)_08.pdf) Luettu 1.5.2010

Perusopetuslaki 21.8.1998/628

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004

Pulkkinen, L. 2002. Koti, koulu ja yksityinen elämänpiiri hyvän elämän ankkureina. Teoksessa Rönkä, A ja Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus 14-26

Pulkkinen, L. 2003. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Futura 3, 33-44.

Pulkkinen, L. 2007. Ihmisen kehityksen näkökulma hyvinvointivaltion tulevaisuuteen. Futura 3, 39-48.

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen: sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Ruusuvirta, M. 2010. Selvitys kuntien yhteistoiminnasta kulttuuri-, liikunta- ja nuori-soalan kolmannen sektorin kanssa hyvinvointipalvelujen tarjoamisessa.

Selvitys lasten ja nuorten hyvinvointia koskevasta tutkimuksesta 2006.

Stenvall, E. 2009. ”Sellast ihan tavallist arkee” Helsinkiläisten 3-6 -luokkalaisten arki ja ajankäyttö. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Stigman, S. 2008. Teoksessa Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7-18-vuotiaille. Nuori Suomi ry. Selvitysraportti. Saatavissa [http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuositus-kirja\(kevyt\)_08.pdf](http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuositus-kirja(kevyt)_08.pdf) Luettu 1.5.2010

Yhdistysrekisteri. www-sivu. Saatavissa <http://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/tietokannat/yhdistysnetti.html> Luettu 2.5.2010

LIITE 1 KYSELYLOMAKE 3-6 LUOKKALAISTEN HARRASTEKYSELY
KYSELY KALAJOEN OPPILAIDEN LIIKUNNAN HARRASTAMISESTA JA ILTAPÄIVÄN
VIETOSTA

Kalajoen kaupunki toteuttaa yhteistyössä Keski-Pohjanmaan Liikunnan ja Kalajoen seurakunnan kanssa alakoulujen 3-6 luokkalaisten tehtävän kyselyn liikunnan harrastamisaktiivisuudesta ja harrastamistoiveista. Lisäksi tiedustellaan oppilaiden osallistumista seurakunnan toimintaan ja harrastamistoiveita sekä iltapäivän viettotapoja.

Kyselyn tuloksia hyödynnetään paikallisen iltapäivätoiminnan kehittämiseksi yhdessä koulujen, urheiluseurojen ja seurakunnan kanssa. Kyselyn tulokset käsitellään nimettöminä.

VASTAAJAN(oppilaan) TIEDOT

1) Sukupuoli

Tyttö

Poika

2) Luokkataso tällä hetkellä

3 lk

4 lk

5 lk

6 lk

3) Vastasin kyselyyn

Yhdessä vanhempieni kanssa

Yksin

4) Kouluni

Pohjankylä

Etelänkylä

Rahja

Kääntä

Rautio

Mehtäkylä

Tavasti

Pitkänen

Tynkä

Pöllä

Vuorenkallio

LIIKUNTA-AKTIIVISUUS

5) Kuinka paljon harrastat liikuntaa PÄIVITTÄIN (sisältää koululiikunnan, urheiluseuran harjoitukset, koulumatkat, kavereiden ja vanhempien kanssa liikkumisen jne.)

Alle ½ tuntia

½-1 tuntia

1-1½ tuntia

1½-2 tuntia

enemmän kuin 2 tuntia

6) Harrastatko tällä hetkellä säännöllisesti(vähintään 1 krt/vk) liikuntaa ?

En

Kyllä

7) Jos vastasit KYLLÄ, mitä lajeja harrastat säännöllisesti(vähintään 1 krt/vk) ?

Hiihto
 Jalkapallo
 Jääkiekko
 Lentopallo
 Painonnosto
 Suunnistus
 Sähly
 Tanssi
 Uinti
 Voimistelu
 Yleisurheilu
 Ratsastus

8) Muu laji, mikä ?

9) Jos vastasit EN. Miksi et harrasta ?

10) Miksi haluat harrastaa liikuntaa ? Valitse 3 tärkeintä

Saa kavereita
 Oppii uutta
 Tulee vahvaksi, nopeaksi ja notkeaksi
 Tapahtumiin ja kilpailuihin osallistuminen
 Haluan kilpailla
 Edistää terveyttä

11) Kuulutko urheiluseuraan ?

Kyllä
 En

TOIVEET LIIKUNNAN HARRASTAMISESTA

12) Missä lajissa haluaisit järjestettävän ohjattua liikuntaa?

Judo
 Suunnistus
 Yleisurheilu
 Jääkiekko
 Pesäpallo
 Sähly
 Kuntonyrkkeily
 Ratsastus
 Tanssi
 Hiihto
 Lentopallo
 Uinti
 Jalkapallo
 Painonnosto
 Sulkapallo
 Voimistelu
 Golf
 Keilaus

13) Jossain muussa lajissa, missä ?

14) Kuinka paljon liikuntaharrastus voisi maksaa kaudessa ? Kausi on syyskausi(syys-joulukuu), kevätkausi(tammi-huhtikuu), kesäkausi(touko-elokuu). Maksuun sisältyisi ohjaus, vakuutus ja tilat.

Alle 10 €

10-25 €

26-40 €

41-60 €

61 € tai enemmän

15) Muita terveisiä Kalajoen liikunnan järjestäjille tai koululiikunnasta. Kerro halutessasi vapaasti.

SEURAKUNNAN VARHAISNUORTEN TOIMINTA

16) Osallistutko Kalajoen srk:n järjestämään lasten ja varhaisnuorten toimintaan?

Eemeli-kerho

K-10 illat

Siipijengi-illat

Peli-illat

Raamis

Leirit

Kuoro

Sähly

En osallistu

17) Olisitko kiinnostunut osallistumaan koulun tiloissa srk:n kerhotoimintaan?

Kokkikerho

Lähetyskerho

Sählykerho

Joku muu kerho, mikä

18) Toivomuksia seurakunnalle lasten ja varhaisnuorten toiminnasta. Kerro halutessasi vapaasti

ILTAPÄIVÄN VIETTO

19) Kauanko yleensä vietät koulupäivän jälkeen aikaa ilman aikuisen seuraa

En yhtään

Alle tunnin

1-2 tuntia

2 tuntia tai enemmän

20) Jos olet koulun jälkeen yksin, mitä yleensä teet?

Läksyjä

Olen tietokoneella

Olen kavereiden kanssa

Harrastan

Katson telkkaria

Jotain muuta, mitä

LIITE 2 KYSELYLOMAKE PALAUTE TOIMINNASTA KALAJOEN JUNKKARIT

Hei!

Kertokaa oma mielipiteenne kerhosta, johon lapsesi/lapsenne ovat osallistuneet. Toivon, että lapsi ja vanhemmat täyttävät lomakkeen yhdessä. Vastaukset käsitellään nimettöminä. Vastaamalla kyselyyn autat kehittämään Kalajoen Junkkareiden toimintaa. Kysely on myös osa opinnäytetyötäni K-P:n ammattikorkeaoipinnoissa-ni. Kiitos avustanne!

Kalajoella 21.2.2010

Marjaana Juola

Taustatiedot

1) Sukupuoli

Tyttö

Poika

2) Luokka-aste

1 lk

2 lk

3 lk

4 lk

5 lk

6 lk

3) Kerho, johon olen osallistunut

Löydä Liikunta-kerho

Palloilu-kerho

Tyttöjen lentopallokerho

Kerro mielipiteesi kerhosta, johon olet osallistunut

4) Olen ollut tyytyväinen toiminnan sisältöön

Samaa mieltä

En osaa sanoa

Eri mieltä

5) Toiminnassa on ollut sopivia välineitä ja materiaaleja

Samaa mieltä

En osaa sanoa

Eri mieltä

6) Kerhon ohjaaja on ollut osaava

Samaa mieltä

En osaa sanoa

Eri mieltä

7) Ohjaaja on ollut ystävällinen

Samaa mieltä

En osaa sanoa

Eri mieltä

8) Mistä saitte tietoa kerhosta? Voitte valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Lehdestä

Koulun ilmoitustaululta

Internetistä

Ystävältä

Jostain muualta, mistä?

9) Mitä haette osallistumalla toimintaan. Valitkaa 1-5 tärkeintä asiaa.

Mahdollisuutta harrastaa liikuntaa

Piiristävää ajanvietettä, mielekästä toimintaa

Uusia elämyksiä

Yhteistä kokemista, osallistumista ryhmän toimintaan

Jotain muuta, mitä?

10) Aiotteko osallistua toimintaan jatkossakin?

Kyllä

Ei

11) Jos ette aio osallistua toimintaan jatkossa, mitkä asiat estävät sinua? Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Aika ei riitä

Hinta on kallis

Ei ole kavereita, joiden kanssa kävisi

Kulkeminen on hankalaa

Toiminnan sisältö ei kiinnosta minua

12) Jokin muu syy estää osallistumisen, mikä?

13) Mitä hyvää toiminnassa?

14) Miten parantaisitte toimintaa?

15) Miten huonoa toiminnassa?

16) Olisitko osallistunut johonkin muuhun liikuntakerhoon, mikäli nykyistä ei olisi järjestetty?

Kyllä

Ei

17) Onko järjestävä seura Kalajoen Junkkarit teille tuttu entuudestaan?

Kyllä

Ei

18) Onko teille merkitystä sillä, että toimintaa järjestää paikallinen urheiluseura?

Kyllä

Ei

19) Jos vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä, mitä merkitystä sillä on?

20) Muita terveisiä Kalajoen Junkkareille toiminnasta

LIITE 3 HAASTATTELULOMAKE TOIMINNAN OHJAAJILLE

Mitä kerhotoiminnan järjestäminen koululla mielestäsi vaatii ohjaajalta?

Oletko saanut opastusta/perehdytystä tilojen käytöstä?

Mikä mielestäsi on ollut haasteellista koulun ja urheiluseuran yhteistyössä?

Onko seuran kerhotoiminnassa jotain parannettavaa?

Lasten taitojen kehittyminen kerhotoiminnan aikana?

Tulevaisuudessa huomioitavaa